

Izhaja ob 4. jutraj.

Stane mesečno Din 25.—; za ino-
samstvo Din 40.— neobvezno.

Oglaš po tarifi.

Uredništvo:

Ljubljana, Knafova ulica št. 5/1.
Telefon št. 2072 in 2804; ponoči tudi
št. 2034.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova

ulica št. 54. — Telefon št. 2036.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Prešernova

ulica št. 4. — Telefon št. 2492

Podružnici: Maribor, Aleksandrova

št. 13 — Celje, Aleksandrova cesta

Račun pri poštnem čeku: zavodu: Ljubljana št. 11.845 — Praha číslo 78.180. Wien, Nr. 105.247.

Ljubljana, 12. maja.

Jutri, 13. maja se odpravlja v Jachimovu konferenca diplomatskih predstavitev Male antante.

O malokateri mednarodni politični formaciji se je spuščala v svet tolika množina intrigantskih vesti kot o Mali antanti. Zdaj iz tega, zdaj iz onega konca Evrope so se lansirala poročila o njenem pripravljajočem se razpadu, o nesoglasju med njenimi člani in o nepotrebnosti njene nadaljnje eksistence. Kolikokrat so se vesti demantirale, bodisi formalno ali s fakti, ki so kazali dobro življensko silo te male trojne zveze, vedno znova so se javljali glasovi, napovedujoči jej konec.

Dobro se zavedamo, kam nam je uvrstiti te vrste vesti. Izhajale so iz onih političnih virov, kjer si najbolj želijo neuspeha maloantantne zveze in kjer jim je njeno delovanje najbolj napoti, kjer bi tedaj najbolj z veseljem pozdravili njen razpad. Zela je sprožila te zlovesne vesti, ne fakta.

Tudi še zadnje dni se širijo poročila o nesoglasju med članicami Male antante glede jutrišnje konference. Potek konference sam bo demantiral najboljše vse te govorice.

Iz jugoslovenskih, češkoslovaških in rumunskih virov se je naglašalo, da je živahnost vnanja politika Madžarske znova okrepila malo antanto. Odkar je pričela Madžarska tako neženirano kazati, da upa s pomočjo zveze z Italijo obnoviti svoje restavracijske načrte, je morala Mala antanta postati pozorna. Pokazalo se je dovolj močno, da je načela Budimpešto realne politike v dobi, ko je bila več ali manj izolirana, in približevanje Madžarske Jugoslaviji je vnanji rezultat te realne politike. Toda ko se je zdelo, da se je z madžarske strani nevarnost odstranila, s čimer bi res Mala antanta postala manj aktualna za politiko v srednjem Podonavju, je Italija Madžarsko potegnila iz rezerve in ji kar nakrat vzbudila apetit po stvarih, na katere se je zdelo, da v Budimpešti ne mislijo več. Brž so se pojavile znova vesti o habsburških pretenzijah na madžarski prestol in tudi o madžarskih teritorialnih revandikacijah se po nekkih mestih radi razgovarjajo.

Situacija, kakor jo je ustvaril Bethlenov poset v Rimu, je sprožila zelo živahne komentarje tako pri nas kot na Češkoslovaškem in v Rumuniji. Kljub temu, da so se malo tedno poprej v Bukarešti tako entuzijastično prostavljali Mussolinija, se komentariji rumunskih listov niso bistveno razlikovali od onih v naših in čeških listih, znamenje, da se madžarske pretenzije v vseh treh državah ocenjujejo precej enako.

S tem pa nastaja za nas veletresantna situacija. Politika Male antante nampram Madžarski in vsem eventualnostim, ki so s tem v zvezi, je bila doslej soglasno v skladu z interesi njenih članic. Nastaja pa vprašanje, kaka bo enodušnost sedaj, ko bi mogla ta politika malo antanto kot celoto dovesti v konflikte z novo zaščitnico Madžarske, Italijo. Vzemimo slučaj, da bi Italija zares pričela podpirati težnjo po restavraciji habsburškega prestola na Madžarskem, kar nikakor ni tako nemogoče; kako bi se v tem slučaju obnesla Mala antanta?

Pojavilo se so vesti o tajni pogodbi med Madžarsko in Italijo, naperjeni zoper Jugoslavijo in Češkoslovaško. Seveda ni gotovo, če je ta vest točna, toda za politiko Male antante je vsekakor potrebno, da si je na čistem o eventualnostih, ki bi nastopile, ako bi se zares razvil tak položaj.

Vse to se pravi z drugimi besedami, da bo Rumuniji težko igrati na dve strani. Da je bila hvaležna Rimu za ratifikacijo besarabskega protokola, razumemo in ji tega niti zameriti ne moremo, dasti smo na tej strani seveda zelo občutljivi. Ko je imel dr. Perić o priliki proračunske debate v Narodni skupščini svoj eksponat o vnanji politiki, je v svojih izjavah močno vidno pokazal razliko med odnosi do Češkoslovaške in do Rumunije; o prvih se je izrazil zelo živahno, o drugih pa mnogo morda. Na vprašanje kritike, zakaj je to storil, nismo čuli odgovora. Bethlenov rimski poset je bil sicer za Rumune krepka iztreznitev, ali javnost si je pri nas vendarle želela imeti točnejše poročilo o pravih odnosih rumunskih politikov do nas in do Italije.

Računamo z nujnostjo, da nam jachimovska konferenca prinese jasnosti v to situacijo. Nekateri rumunski diplomati označujejo položaj s tem, da dokler obstojata Madžarska in Bolgarija, bo eksistenca potreba za zvezo med Rumunijo in Jugoslavijo, za malo antanto. Istotako se naglašalo, da francoskega zavezništva Rumunija ne more zamenjati s katerim drugim. Bliznji razgovori v Jachimovu naj pokažejo pravo sliko.

Letos je bilo nenavadno malo oficijoznih napovedi o programu konference. Pričakujemo, da bodo zato poročila o izvršenem delu določnejša. Zato tudi ni mogoče pregledati, kaj je z najnovejšo vestjo o napovedanem priznanju sovjetske kraljevine in ga baje mislila Izvorni naša kraljevina in CSR. Izvorno

Situacija še ni dozorela...

Predsednik vlade se ne more odločiti. — Spletke in intrige. Neodločnost obeh radikalnih struj. — Spor med bosanskimi radikali in muslimani neporavnan. — Volilna napoved «Pol. Glasnika»

Beograd, 12. maja, p. Za danes se je pričakoval odhod ministrskega predsednika Vukičevića v Vrnjačko Banjo, da poroča kralju o politični situaciji. Medtem je g. Vukičević svoje potovanje odložil, dokaz, da situacija še ni dozorela. Odnosi med vlado in njenimi strankami so še nerazčiščeni in tudi današnja seja finančnega odbora ni prinesla razjasnitve. Radikali so sicer vsi glasovali za vladne predloge, toda vse se, da je to le znak neodločnosti, ker obe radikalni struji še upate, da pride v vlado in se le medsebojno izključujeta, nobena pa si še neče pokvariti možnosti kolaboracije z g. Vukičevićem. Ta postopa s skrajno previdnostjo in odlaga spopolnitev vlade.

V zvezi z vedno konkretnije se javljajočimi vestmi, da se pripravlja vstop SDS v vlado, so se pojavile razne spletke in intrige. Danes se je oglašil v anonimni izjavi «gledan radikal» v «Politiki», ki g. Pribičeviću očita, da na shodi nastopa z najostrejšo opozicijo proti vladi, v svojih listih pa indirektno ponuja sodelovanje. G. Pribičević je z ozirom na to beležko dejal novinarjem med drugim:

Izjava v «Politiki» je osebni napad iz anonimnega zaledja. Predvsem odklanjam trditve, da se preko svojih listov ponujam vladi, na shodi pa odklanjam to ponudbo. Prve vesti o kombinaciji s samostojno demokratsko stranko radi sestave vlade niso objavili moji listi, temveč beograjska «Politika» in «Vreme», ki nista v nobeni zvezi z menoj.

Zakonska uredba o novem železniškem programu

V Sloveniji so predvidene zveze Kočevje-morje, Rogatec-Krapina in Št. Janž-Sevnica, skupaj 73 km. — Najprej se bodo gradile proge Beograd-Banjaluca, Bihač-Zrmanja, Kragujevac-Raška-Mitrovica in Prokuplje-Prishtina-Peč

Beograd, 12. maja p. Finančni minister dr. Marković je danes predložil finančnemu odboru uredbu o izgraditvi železniškega omrežja v naši državi. Uredba se predlaga na temelju drugega poglavja, člena 94. ustave in zakonskega pooblastila v smislu čl. 314. finančnega zakona, motivira pa se z uspešnim razvojem državnega gospodarstva. Uredba usvaja sklepe nedavne prometne konference in predstavlja program za gradbo železnice iz posojil, ki so se sklenila ali ki se bodo sklenila in sicer:

a) Železnice, predvidene s proračunom že v gradbi: 1) Beograd-Obrnjenovac, ožkotirna dolga 39 km. 2) Pazarić-Konice ožkotirna, 39 km. 3) Kragujevac-Kraljevo, normalnotirna, 56 km.

b) Proge, predvidene s proračunom, ki se še niso začele graditi: 4) Krapina-Rogatec, 16 km normalna. 5) Uvac-Pribolj, 5 km spodnji ustroj normalen, gornji ozkotiren. 6) Prokuplje-Prishtina, 94 km, normalnotirna. 7) Aleksinac-Soko banja, 35 km normalna. 8) Bakar-Kraljevac, 16 km normalna. 9) Trebinje-Nikiš, 110 km, ozkotirna.

c) Železnice predvidene z zakonom o Blairovem posojilu iz leta 1922, ki so v gradbi: 10) Beograd-Pančevo, 27 km, normalnotirna.

d) Proge, predvidene z zakonom o Blairovem posojilu iz leta 1922, a se še niso začele graditi: 11) Bihač-Zrmanja, 86 km, n.r. mahnotirna. 12) Beograd-Tuzla-Dubov, 27 kilometrov, normalna. 13) Prishtina-Peč, 71 kilometrov, normalna. 14) Skopje-Tetovo-Gostivar, 74 km, normalna. 15) Gostivar-Kičevo, 54 km normalna. 16) Bitolj-Resan-Ohrid, 70 km, normalna. 17) Bitolj-Presep, 44 km, normalna. 18) Kočevje-sušaka proga, 45 km, normalna. 19) Št. Janž-Sevnica, 12 km normalna.

e) Proga predvidena z zakonom o gradbi novih železnice z dne 25. aprila 1923, ki se pa ni začela: 20) Kraljevo-Raška, 72 km normalna.

f) Proge, čijih gradba doslej ni bila pred-

se je pri nas že izreko obžalovanje, zakaj se nismo ustopili v normalne odnose s sovjetsko Rusijo. Vendar dvomimo, da bi naša vlada hotela izbrati baš sedanjí moment za ta akt. Nemalo nudi neposredne koristi, da bi prav sedaj storili to, kar smo odlašali toliko let, sedaj, ko je gotovo, da bi si s tem oteli stališče v Angliji in olajšali ofenzivne uspehe Italiji. Zato je vsekakor te in slične vesti sprejeti s primerno rezervno.

Želim, da jachimovska konferenca prinese jasnost v odnose Male antante do sedanje situacije za vse eventualnosti. Uverjeni smo, da je Mala antanta eksistenčna nujnost za srednje Podonavje; želimo pa dognati, kako daleč sega njena praktična učinkovitost. Zato bomo z veliko pozornostjo sledili njenim razpravam, v pričakovanju, da manifestirajo njeno eksistenčno nujnost v precizni obliki pred vso Evropo.

Takozvani moji listi so te vesti enostano registrirali. Ni točno, da bi bil na shodu v Skoplju dejal, da se je treba samo z menoj pogajati glede vstopa v vlado, kar naj pomeni tudi moj osebni pristanev za vstop v vlado. Pač pa sem rekel, da se morajo pogajanja vršiti s kompetentnimi organizacijami samostojne demokratske stranke. Razen tega sem natančno opredelil značaj, ki bi ga morala imeti vlada, ako naj vanjo vstopi SDS. Ker tega značaja današnja vlada g. Vukičevića nima, zato ta moj odgovor tudi ne pomeni mojega posebnega pristanka za vstop v vlado.

V «Samoupravi» zopet je notica, izvirajoča očitno iz pasiževskih krogov, ki še vedno upajo, da se jim posreči postaviti protikolalco proti min. predsedniku Vukičeviću. V tej notici se zatrjuje, da SDS danes ne more v vlado. Notica ima na videz svojo ost naperjeno proti g. Pribičeviću, ker pa je njen izvor znan, je jasno, da zasleduje povsem drugi cilj.

Spor med bosanskimi radikali in muslimani je še vedno neporavnan. Danes so se sestali minister dr. Sršić, Vlada Andrić, dr. Spaho in dr. Behmen ter so dolgo razpravljali o možnosti kompromisa. Do sporazuma pa ni prišlo.

«Politički Glasnik», ki stoji blizu vlade, piše o političnem položaju, da vztrajajo demokrati na čimprejšnjih volitvah, češ da je sedanja Narodna skupščina nesposobna za delo. List pravi, da bodo nove volitve začelom septembra.

videna še z nobenim zakonom in se s to uredbu uzakonja: 21) Raška-Mitrovica, 63 kilometrov normalna. 22) Dobol-Banjaluca, 85 km, normalna. 23) Kičevo-Ohrid, 60 km, normalna. 24) Koprivnica-Varaždin, 42 km, normalna.

Iz vsote nominalnih 15 milijonov dolarjev določenih za gradbo železnice, dobljene potom pogodbe, sklenjene z banko skupno Blair v Newyorku, dne 1. aprila 1927 kot emisije drugega obroka inozemskega posojila v zlatu iz leta 1922, se financirajo največje te-le proge: Beograd-Banjaluca, Bihač-Zrmanja, Kragujevac-Raška-Mitrovica in Prokuplje-Prishtina-Peč.

Iz ostanka te emisije se stavlja vladi na prosto razpolago znesek 400 milijonov dinarjev, ki se porabi 1) za gradbo in trasiranje vseh ostalih železnice na temelju te rešitve. 2) za izplačilo vseh ročnih del in obveznosti, predvidenih z budžetom, partili 868. in 869. 3) za izplačilo vseh ostalih obveznosti države, ki izvirajo iz gradbe teh železniških prog na ozemlju Jugoslavije.

Ta uredba pride jutri na dnevni red in se uzakoni.

Napačne vesti o kraljevem potovanju v Pariz

Beograd, 12. maja, p. Nekateri jutranji ki so prinesli vest, da potuje kralj v najkrajšem času v Pariz. Eden aktivnih ministrov je izjavil vsemu dopisniku, da ta vest ne odgovarja resnici. Kralj se v doglednem času ne misli peljati v inozemstvo ter ostane v Vrnjački banji predvidoma še tri tedne.

Iz spliške oblastne skupščine Split, 12. maja. n. Oblastna skupščina je na svoji današnji seji sprejela pragmatiko o samoupravnem uradništvu in določbe o pokojninah.

Drava narašča

Ostijek, 12. maja. n. Zaradi močnega deževja zadnjih dni je Drava narasla za 3,62 m nad normalo.

Vozne olajšave na železnica

Beograd, 12. maja. p. Ministrski svet je odobril predlog prometnega ministra, da se podeljevanje brezplačnih vozniških kart in olajšav na državnih železnicah, ki je doslej spadalo v kompetenco predsednika vlade, prenese na ekonomsko-finančni komite ministrov.

Za povzdigo tujkega prometa v Gornjem Jadranu

Sutok, 12. maja. n. V nedeljo, 22. t. m. se bo vršila v Crikvenici seja Zveze za pospeševanje turizma na Gornjem Jadranu. Razpravljali bodo o letošnji sezoni, o maksimiranju cen in o novem železniškem in parobrodnem voznem redu.

Razprava o novem kazenskem procesu

Beograd, 12. maja. p. Sekcija za prenos zakonskega predloga o kazenskopravnem postopanju je danes nadaljevala svoje delo ter sprejela čl. 135 do 221. Posebne debate ni bilo. Prihodnja seja bo jutri dovoljna.

Program konference Male antante

Danes se prične v Jachimovu konferenca zunanjih ministrov Male antante, ki bo razpravljala o vseh aktualnih vprašanih srednjeevropske politike. — Na programu je tudi (čeprav tajna) razprava o italijanski imperijalistični politiki. — Rumunija in Jugoslavija. — Vprašanje priznanja sovjetske Rusije

Beograd, 12. maja p. Na sestanku zunanjih ministrov Male antante se bo razpravljalo o nastopnih vprašanjih: 1) splošni evropski položaj in dogodki poslednjega leta. 2) Italija in Mala antanta. 3) Mala antanta in razmerje do Madžarske. 4) Odnosi držav Male antante do sosedov, kakor Češkoslovaške do Poljske, Rumunije do Rusije, tiranskega paktu itd. 5) Gospodarsko stanje v srednji Evropi z ozirom na trgovinske pogodbe med nasledstvenimi državami. 6) Stališče glede protikomunistične akcije, ki sta jo začeli Anglija in Francija. 7) Položaj na Balkanu in države Male antante. 8) Poljska in Nemčija, Poljska in Mala antanta. Nemčija in Mala antanta, kar se tiče gospodarske politike v zvezi z bodočimi trgovinskimi pogodbami. 9) Vprašanje razorožitve v zvezi s predlogi pripravljalne komisije za razorožitveno konferenco. 10) Manjšinsko vprašanje, ki stopa vedno bolj v ospredje.

Beograd, 12. maja p. «Politički Glasnik» priobčuje pod naslovom: »Ob sestanku Male antante« uvodnik, kjer se v glavnem bavi s stališčem Male antante, ki naj ga zavzema do spora med Italijo in Jugoslavijo. List pravi, da mora biti akcija skupna. Mala antanta je zadnje mesece kazala neko nesigurnost, zlasti kar se tiče Rumunije, ki je bila zelo razočarana s svojim paktom z Italijo, ker je Mussolini takoj za njo sklenil pogodbo z Madžarsko. List naglašalo potrebo okrepitve Male antante, ki je najboljša zaščita interesov svojih članic in močan faktor v Evropi.

Pariz, 12. maja (pa.) Povodom konference Male antante v Jachimovu piše «Gaulois», da je konferenca izredno velikega pomena. Glavno točko razprav

bo gotovo tvorila italijanska politika, ki je radi italijansko-rumunske pogodbe in tudi sicer zelo vzmirlila vodilne čimtelje Male antante.

Bukarešta, 12. maja p. Vodja stranke Take Jonescu, Derusi, ki je več let preživel v diplomatski karijeri in ki se je po smrti Jonescu priključil politiki Bratianu, je izjavil nekemu jugoslovenskemu novinarju, da se je tekom svoje dolgoletne diplomatske kariere prepričal, da je med Jugoslavijo in Rumunijo možno tesno sodelovanje, čeprav pripada Jugoslavija slovanskim narodom.

Mala antanta je danes velik faktor v mednarodnem življenju. Zato v Rumuniji niti en politik ne sme nastopati proti splošnim interesom Male antante ter se v Beogradu ne smejo udajati vplivom, ki prihajajo iz držav, ki bi rade to ustanovo uničile. Stari diplomat je nadaljeval: V vašem kralju, ki ima sposobnosti in vrline velikega državnika in dobrega vladarja, vidimo osebo, ki je rumunskemu narodu prav blizu. Ves svet naj ve, da je Mala antanta sredstvo za ohranitev miru in za vzdrževanje ravnotežja v južnovzhodni Evropi. Ravno tako naj ve ves svet, da ne bomo dopustili, da nas kdo razdvoji in uniči. Ne dvomite v Rumunijo. Z naše strani ni neiskrenosti. Dokler bomo lahko sli z vami, vas bomo spremljali. Predvsem pa bodite smotni!

Bukarešta, 12. maja d. Z raznih strani se čuje, da se bo na konferenci Male antante v Jachimovu razpravljalo tudi o priznanju sovjetrov Rusije. Doslej namreč nobena članica Male antante ni de jure priznala sovjetrov. Poučeni krogi računajo, da bo sedaj Češkoslovaška priznala Rusijo in da bo to storila tudi Jugoslavija.

Uredbi o Državnem odboru in o tehnični sestavi proračuna sprejeti

Vlada ima v finančnem odboru večino. — Tragikomična situacija klerikalcev. — Stvarna kritika poslanca dr. Popovića

Beograd, 12. maja p. Popolne je bila seja finančnega odbora za katero je bilo mnogo interesa. Na dnevnem redu je bilo dvoje važnih uredb, namreč o tehnični sestavi budžeta in o Državnem odboru. Vlada je razpolagala s potrebno večino. Ključno vlogo so igrali klerikalci, ki so danes takorekoč jedli svoje lastne otroke: glasovali so namreč proti uredbi, ki so sestavljene na podlagi od njih sprejete pooblastila, kar je izzvalo pri večini in pri opoziciji mnogo ironičnih pripomb.

Seja se je začela ob 5. in jo trajala do 8.30 zvečer. Najprej je prišla v razpravo uredba o tehnični sestavi proračuna. Finančni minister dr. Marković je podal kratek eksponat, v katerem je povdarjal, da se mora budžetiranje državnih izdatkov in dohodkov postaviti na novo podlago. Predložena uredba pomenja zboljšanje načina financiranja in sploh koristno etapo na potu k definitivni ureditvi državnega gospodarstva. Prosil je odbor, naj sprejme uredbu, da se bo mogel prihodnji državni proračun za leto 1928-29 že sestaviti po njej. Radikal Gavrilović je predlagal nekaj manjših izprememb. Klerikalec Pušenk je zahteval poljsno in izviršiti lanskega proračuna, nakar je izjavil finančni minister, da so sklepni računi za l. 1926-27 že v tisku. Samostojni demokrat dr. Svetislav Popović je podvrgel uredbu zelo stvarni kritiki, katero je finančni minister v več pogledih usvojil izjavljajoč, da sprejme celo vrsto njegovih predlogov. Govornik smatra za nedvomno da se mora budžetiranje državnih potrebščin postaviti na solidnejšo podlago. Toda pri tem se mora opirati na temelje obstoječih zakonov. Nedopustno je, da se skupščini odvzema mnogo prerogativ, med njimi tudi velik del kontrole. Zakaj vlada, ki se toliko zavzema za načelo štedenja, ne predvideva s predložnim predlogom tudi ukinitja ministrstva, o katerih govori zakonski predlog o centralni upravi. Vsa nepotrebna ministrstva je treba odpraviti. Vse gospodarske ustanove države je treba financirati s posebnimi budžeti, ki naj bodo le dodatek državnemu proračunu. Tako vidi vsakdo, da je delovanje monopolne uprave vse prej kot ekonomično. Tudi poslovanje državne tiskarne ni v skladu s stvarnimi potrebami. Državna tiskarna zlorablja eksploatacijo monopolskih predmetov. Že to bi bilo dovolj, da govornik glasne proti uredbi. Je pa še važnejši razlog. Sedanja vlada, ki stopa pred finančni odbor in zahteva od njega dalekosežna pooblastila, se izogiba Narodni skupščini, ker se boji ugotovitve, da nima njenega zaupanja. Zato stopa pred finančni odbor, ker ima prav slučajno in tudi le trenutno v njem večino in mu predlaga take platonske posle. Iz ustavnih razlogov bodo samostojni demokrati glasovali proti uredbi. Končno je bila uredba sprejeta z 19 proti

11 glasovom in z istim razmerjem glasov tudi v podrobnosti.

Za tem se je prešlo na drugo točko dnevnega reda, na uredbu o načinu dela, pravilnih in dolžnostih Državnega odbora. Posl. Pušenk se je izjavil proti tej uredbi, a so se radikali norčevali, češ, da so predložili to uredbu na podlagi zakona, ki so ga klerikalec izglasovali. Posl. dr. Svetislav Popović je naglašal, da je ustanovitev Državnega odbora proti ustavnim določilom. Državni odbor bi imel biti eksakutiva finančnega ministra, iz uredb pa ni jasno razvidno, kolikaj je njegova kompetenca in kako bo funkcioniral, ali bo imel samo pravico predlaganja, ali pa tudi zakonodajno oblast. Zahteval je, naj se Državni odbor sestavi proporcionalno po moči posameznih strank, ki jo imajo v parlamentu.

Z 19 glasovi proti 11 je bila v načelu sprejeta tudi ta druga uredba.

V specialni debati je finančni minister Boža Marković sprejel več izprememb, predlaganih od posl. dr. Svetislava Popovića. Zatem je bila z 19 glasovi proti 10 ta uredba definitivno sprejeta.

Predsednik finančnega odbora je nato sporočil, da bo v roku 10 dni finančni odbor izvolil iz svoje srede člane Državnega odbora.

Seja se je nato zaključila, prihodnja bo jutri ob 5.30 popoldne z dnevnim redom: Predlog uredb o gradbi novih železnice.

Zborovanje mednarodne novinarske zveze na Dunaju

Dunaj, 12. maja. a. Semkaj so dospeli delegati Mednarodne novinarske zveze, da se udeležijo zborovanja njenega izvrševalnega odbora. Organizacija se je ustanovila lanske poletje in ima namen, doseči enotno mednarodno ureditev vseh novinarskih poklicnih vprašanj. V zvezi so doslej včlanjene organizacije poklicnih novinarjev 22 držav (tudi Jugoslavije). Na zborovanju na Dunaju se bo razpravljalo še o nekaterih takih prijavah. Na dnevnem redu so med drugimi stanovskimi vprašanji razprava o primerljivi študiji, o zakonskih in pogodbenih predpisih o novinarjih v raznih državah, poročilo o ženevski anketi glede za doseg mednarodnih voznih olajšav za novinarje, poročilo socialne komisije na Dunaju o socialnem zavarovanju in o pripravah za enotno ureditev odgovodi in odpravin in končno poročilo pravne komisije v Berlinu o poenostavitvi pojmov v zakonskih in pogodbenih določbah, kolikor se nanašajo na novinarsko delo.

Polom «Padovanske banke»

Berlin, 12. maja. (be.) Včeraj je bilo po-
grešno javljeno, da je propadla «Banca
d'Italia». Glasiti bi se moralo pravilno
«Banca di Pavia».

Nove italijanske grožnje

Na meji, 11. maja. Italijansko hujškanje svetovne javnosti proti Jugoslaviji se nadaljuje. Danes objavlja italijanski tisk vprašanje bivšega zunanega ministra predsednika Schanzerja, na ministrskega predstavnika Mussolinija, ki vprašuje, kako izvaja jugoslovanska vlada santamargherijske konvencije. Povod za to vprašanje da so mu dale težke kršitve teh konvencij s strani jugoslovanske vlade, in sicer: zakon, ki prepoveduje tujcem nakup in uporabo nepremičnin v 50 kilometrskem območju in obrežnem pasu, zavrnitev italijanske šole usmiljenih sester v Splitu in italijanske šole v Trst, razpust »Lega Nazionale« in odrekavanje obrtnih in trgovinskih dovoljenj italijanskim državljanom.

Kakor javljajo iz Rima, bo Mussolini odgovoril na to vprašanje najbrž po otvoritvi zasedanja senata. Ako bi bil gospod odkritosrčen in pošten, bi moral odgovoriti na to vprašanje tako-le:

Jugoslovanski zakon, ki prepoveduje tujcem nakup in uporabo nepremičnin v 50 kilometrskem območju in obrežnem pasu, je posnetek italijanskega zakona, ki ne prepoveduje samo vsake izjemne lastninske pravice glede nepremičnin v območju ozemlja, temveč dovoljuje tudi razlastitev vse zasebne nepremičnine. Glede šol pač ni čudno, če so jugoslovanske oblasti zatvorile dve italijanski šoli, ki je Italija zatvorila, oziroma poitalijaničila 600 slovenskih in hrvaških šol, kakor ni čudno, če je razpustila »Lega Nazionale«, ko so italijanske oblasti razpustile sto in sto slovenskih in hrvaških kulturnih društev. In končno, če se odrekajo obrtna in trgovinska dovoljenja italijanskim državljanom v Dalmaciji, je to tudi le posnemanje ukrepov italijanskih oblasti, ki ravnavajo enako z jugoslovanskimi državljanom na italijanskem ozemlju, kjer jim dovoljujejo nastanitev in izvrševanje obrti in trgovine le v izjemnih slučajih.

Istočasno s to naročeno obtožbo na tržaški »Piccolo« nadaljuje objavljanje dopisov svojega posebnega odposlanca, svojega z redom sv. Save odlikovanega urednika Marija Nordia, o zatiranju Italijanov s strani jugoslovanskih oblasti v Dalmaciji. Vzponednost vprašanja senatorja Schanzerja s temi »Piccolovi« objavami kaže dovolj jasno, da imate obe navedeni akciji isti izvor: palačo Chigi. V poučenih krogih se tudi kar naravnost namiguje, da je tržaški »Piccolo« po naročilu in plačilu iz Rima poslal svojega »preiskovalca« v Dalmacijo, da bi nabral tamkaj podrobna dokazila za obtožbo, ki jo namerava Mussolini dvigniti proti Jugoslaviji v rimskem senatu v odgovor na Schanzerjevo vprašanje. Da je oboje, Schanzerjevo vprašanje in objavljanje Nordijevih dopisov v »Piccolu«, v najtesnejši zvezi, dokazuje dovolj jasno tudi dejstvo, da je imel »Piccolo« za Schanzerjevo vprašanje že pripravljen kilometrsko dolg strokoven komentar z dobesednim prevodom odnosnega člena 342. jugoslovanskega finančnega zakona, ki ga objavlja v današnji številki kot dodatek obtem s Schanzerjevim vprašanjem.

Tako se torej po naročilu rimske vlade ruje in truje proti naši državi, da bi jo prikazali svetu kot kršiteljico mednarodnih pogodb, državo brez tistih moralnih pogojev, ki omogočajo zaupanje, katero je potrebno za prijateljsko mednarodno sožitje, dočim pa se prav z iste strani v državi sami dela na vse kriplje, da se čim prej izvrše vse moralne in materialne priprave za — »vsak slučaj«!

Ta besede posnemam iz govora generalnega političnega tajnika fašistične stranke, nar. posl. Turati, ki ga je govoril 9. t. m. florentinskemu vseobširnemu dijavtu. »Pripravljen moram biti vedno, vsak čas, ker usoda ne pravi: jutri se boš moral bojevati, danes moreš počivati...«. Danes ne gre za to, da greste v smrt: zahtevali bomo to od vas jutri in tedaj bomo videli tiste, ki bodo stopili korak naprej!«

Turati je bil dan prej v Sieni, kjer se je zbralo okoli 40.000 fašistov. Sprejem je bil slovesnejši kot ob vsaki drugi priložnosti. Tudi tu je govoril Turati tisočim in jih pozival, naj dvigajo svoje prapore in jih poizkušajo v znamenje pripravljenosti da store vse, kar zahteva »duce«, ali njegov govor je bil še zmeren in ga tudi objavljajo listi, dočim na popolnoma zamolčujemo vsebino govora sienskega občinskega načelnika, bivšega državnega podtajnika nar. posl. Bajocchi, ki je ob silnem navdušenju množico govoril o velikanskem razmahu fašistične Italije, kateri so njene meje preokele in jih mora razširiti, a predvsem na tisto stran, kjer je po tujim jarmom neodrešeni bratje, ter pozival fašistične borce, da naj bodo pripravljeni vsak čas, da pohite, morda že jutri, v smrt za vedno večjo velikonočno fašistično Italijo in dvignejo v znak te pripravljenosti svoje prapore, svoje puške, svoje strojnice! Pa so zavirali prapori, dvignile so se puške in strojnice in tisočji so vzklicali: »Ne jutri, danes, takoj!«

In istega dne, v nedeljo, 8. t. m., so se vsepovsod, zlasti pa v Primorju, vršile skupne vaje redne vojske in fašistične milice v kar največjem obsegu. V nedeljo, ko redno vojaštvo redno počiva in doslej nikdar ni bilo vojaških vaj v terenu, so vojaški in milični oddelki že na vse zgodaj rofili po tržaškem in istrskem Krasu, a da so bile te vaje zamišljene jako obširno, dokazuje dejstvo, da so močni milični oddelki prispeli celo tudi s parniki in se izkrcavali v Miljskem zalivu.

Doslej službeno še ne nepotrjene ve-

stja, pravi današnji »Piccolo« v svojem že omenjenem komentarju k Schanzerjevemu »vprašanju«, napovedujejo skorajšnji pričetek pogajanj (sedaj vendar »trattative«, pogajanja, ne pa »conversazioni«, razgovori) med Rimom in Beogradom v svrhu izravnanja nesoglasij, ki jih je nepriznani skok iz ojnice, katerega je storila jugoslovanska politika napram Italiji, poostil po zaključitvi tiranskega pakta. Prepričani smo, da bosta revizija postopanja napram dalmatinskim Italijanom in spoštovanje jadranskih pogodb tvorile za te razgovore (se popravljati) temeljni predpostavki, od katerih Italija z očitljivih razlogov nikakor ne more odstopiti.

To je torej prvi cilj, ki ga boče fašistična Italija doseči s svojo današnjo gonjo proti Jugoslaviji, a rožljanje z orožjem naj bi pa bila šiba, palica, bič, pod katerim naj bi Jugoslavija ponižno in pokorno sklonila svoj hrbet pred diktatorjem fašističnega rimskega imperija!

Mala antanta in Madžarska

Badimpešta, v začetku maja. V odgovoru na neki članek praške »Narodne Politike«, navaja polslužbeni »Pester Lloyd« od 9. t. m. zelo zanimive stvari. Prva stvar se nanaša na znani govor regenta Horthyja v Mohaču, v katerem je izrazil upanje na skorajšnji povratek starega prijateljstva z »južnimi sosedom«. Ta govor madžarskega regenta je bil pri nas simpatično sprejet. Naš tisk ga je komentiral z zasluženim odobravanjem. Vendar pa ta odmev pri nas ni bil zadosten madžarskemu tisku, niti »Pester Lloyd« samemu, ki je trdil, da se ne morejo razviti prijateljski odnosi z naše kraljevino, ker pri nas govor regenta Horthyja ni našel zasluženega odmeva.

Nasprotno temu pa isti »Pester Lloyd« v svojem odgovoru »Narodni Politiki«, trdi naslednje: »Celokupni evropski tisk je zabeležil s široko iskrenostjo in odobravanjem odmev, ki ga je izzval mohlački govor v javnem mišljenju ter v merodajnih političnih krogih Jugoslavije.«

Od kod nenkrat to priznanje? Ali ni »Pester Lloyd« morebiti potreben radi tega, da potolaži one, ki radi gospodarske krize zaman čakajo na orijentacijo proti Jugoslaviji?

Druga stvar se nanaša na tretje, da Mala antanta predstavlja dejansko sigurnost miru v Srednji Evropi, ker je Madžarska še vedno prepojena z mislijo revanše, nemira

in neroda v tem delu Evrope. Madžarski tisk in z nje tudi sam »Pester Lloyd« je strahovito napadel. Malo »antanta« radi tega »sumničenja«, zlasti v trenutku, ko je Madžarska pričakovala izjemno pomoč pri pomoči Društva narodov. Nihče ni tedaj bolj in več govoril o miru in mirujočnosti kakor službena Madžarska.

A sedaj nenkrat »Pester Lloyd« potrjuje ta »sumničenja«. Male antante kot upravičena, ker pravi v odgovoru »Narodni Politiki«, to-le:

»V tem delu Evrope ne more dobiti tal noben mirujoč, miren in razborit razvoj, dokler trajajo teritorialni odnosi, ustvarjeni s trianonskim nasilnim mirom.«

Ker torej enasilni trianonski mir še vedno obstoji, pomeni to po priznanju samega polslužbenega »Pester Lloyd«, da je v Madžarski razvoj nemirujoč, nemiren in nerazborit. To torej pomeni, da Madžarska ne želi biti v trianonskih mejah, oziroma, da se nanjo miru želja Evropa ne more zaneesti.

Ali je potem čudno, da obstoji Mala antanta, ki si postavlja nalogo varovanja miru v tem delu Evrope, pred tako nemirujočim, nemirnim in nerazboritim članom evropske zajednice? Ali ni torej po besedah »Pester Lloyd« samega Mala antanta ne samo koristna, ampak tudi skrajno potreben instrument miru?

Ali bo tedaj par iskrenih besed »Pester Lloyd«, zahesten memento onim, ki so kolebali v prepričanju, ali je Mala antanta potrebna in koristna? Ali je kdo, ki ima oči ter ne vidi, da je Mala antanta realna zveza, katere raison d'être ne temelji samo na interesih njenih članov, temveč tudi na nemirujočnem, nemirnem in nerazboritem razvoju sedanjega Madžarske, kakor je to lepo povedal »Pester Lloyd«?

V tolažbo onim, ki se boje boja Madžarske proti Mali antanti ter zahtevajo gospodarsko zblizanje s sosedi, sporoča »Pester Lloyd«, da med sedanjim Madžarske ni mesta, ker je madžarski zunanji politiki uspešno, da namesto prikrajšane naklonjenosti Mala antante pridobi prijateljstvo in podporo treh uglednih velebil — Anglije in Italije.

No, slaba je ta tolažba za nemirujočim, nemirnim in nerazboritem Madžarske, Anglija je danes preveč močna, da bi se vrtela v stanje, ustvarjeno z naporji vojne, a Italija je preveč slaba, da bi mogla to stanje izpremeniti.

Nemirujočim razvoj Madžarske je našel sebi odgovarjajočega zaveznika v nemirujočnem fašizmu. Nemiren razvoj Madžarske je ustvaril še lažje zveze med državami Mala antante. Nerazborit razvoj Madžarske bo upropastil njeno gospodarstvo.

Razume se, da »Pester Lloyd« na to ne misli, ker misli, kakor vsi Madžari,

Nemčija in Vatikan

Dr. Stresemann proti konkordatu. — Vendar je sporazum z Vatikanom mogoč, ker rimska kurija ne more dobiti v Nemčiji nadvlade katoliške cerkve

Berlin, 12. maja. Čeprav se z uradne strani prikriva, je vendar dejstvo, da so se v kabinetu pojavila nesoglasja, v prvi vrsti zaradi konkordata. Centrum hoče na vsak način doseči sporazum z Vatikanom in je zato tudi vstopil v vladno koalicijo. Te svoje namere nikakor ne prikriva. Zunanji minister dr. Stresemann pa je s svojim poslednjim govorom dal razumeti, da al za konkordat. Nasprotniki so za zato takoj napadli. Minister je nemudoma podal razne izjave, da »nikakor ne nasprotuje sklenitvi konkordata«.

Splošno mislijo, da je dr. Stresemann preveč bistri politik in diplomat, da bi se

dal voditi po svojih čustvih, zlasti ker se da skleniti sporazum z Vatikanom brez kršitve nekakšnih življenjskih kulturnih pridobitev. Vatikan je prav dobro, kar lahko doseže v Nemčiji in kaj ne. Tako dobro ve, da ne bo mogel doseči nadvlade cerkve v Šoh in take zahteve tudi ne bo stavil. Zato manjše v političnih krogih, naj bi se sklenili tak konkordat z Vatikanom, ki bi po možnosti ngol kolikor mogoče mnogim zahtevam cerkve, na drugi pa se sploh ne bi nanašal na šola. Sprito tako rešitve tega kočljivega vprašanja bi bili vsi drugi problemi konkordata le postranskega pomena in ne bi delali težav.

Odprava vojaške kontrole v Bolgariji

Sofija, 12. maja. g. Predsednik medzavestniške vojaške kontrolne komisije polkovnik Rink se je odpravil v Pariz, da naknadno poda veleposlanski konferenci glede razorožitve Bolgarije nekaj pojasnil, o katerih se v Parizu pravkar posvetujejo. O tej stvari se bo morda razpravljalo tudi na konferenci Male antante v Jachimovu. Beograd je sporočil Sofiji, da nima ničesar proti odpravi vojaške kontrole po zaveznikih. Upati je, da pride pristaneč tudi iz Rumunije in Grčije.

Poljski protest v Berlinu

Berlin, 12. maja. d. Poljski poslanik Olaszewski je posetil zunanega ministra dr. Stresemanna in se pritožil pri njem zaradi govora pravosodnega ministra dr. Hergta v Bytomu. Poljska vlada stoji na stališču, da nikakor ni v skladu s poljsko — nemškim dogovorom, ako se aktivni član nemške vlade na tak način izraža proti sedanjim poljskim — nemškim mejam. Minister je odgovoril po stališču, da njegova pritožba ne drži. Z govorom dr. Hergta je sicer nastopila nekaka napetost med obema državama, vse pa kaže, da se je v razgovoru med dr. Stresemannom in Olaszewskim zadeva poravnala. Določeno je tudi, da izdaja minister in poslanik o stvari skupen komunikat, s katerim naj bi se incident izjavil za poravnane.

Fašistični parlament

Rim, 12. maja. a. Zbornica se sestane dne 25. t. m. Na dnevnem redu je nadaljevanje proračunske debate. Najprej pride na vrsto razprava o proračunu notranjega ministrstva in se prične 28. t. m. Otvoril jo ministri predsednik Mussolini z vajnim govorom, v katerem bo razpravljal o notranjem položaju Italije in sploh o delu, ki ga je izvršil in ki ga še namerava izvršiti fašistični režim.

Smrt bivšega avstroogrškega diplomata

Gradec, 12. maja. a. Tukaj je danes umrl bivši avstrijski trgovinski minister ter poslanik baron Call. Bil je star 78 let. Bil je svojčas poslanik svetnik v Berlinu, nato pa dve leti izredni poslanik in pooblaščen minister v Sofiji. Leta 1901. je bil Call član Kobergerjevega kabineta, v katerem je ostal šest let. Ko je postal Call prvi sekcijski nadnik. Leta 1909. je prevzel mesto avstroogrškega poslanika v Tokiju. l. 1911. pa je stopil v pokoj.

Gospodarska konferenca v Ženevi

Ženeva, 12. maja. a. Ruska delegacija je poslala predsedniku podpora, ki razpravi o svobodi trgovine, obvestilo, v katerem protestira, da se redakcijski odbor v svojem poročilu ni oziral na izjave ruskih delegatov o potrebi upoštevanja sovjetsko-ruskega gospodarskega sistema. Z ozirom na to bo ruska delegacija na konferenci predložila svoje pridržke ter glasovalo proti resoluciji, ki jo je izdelal glavni odbor.

Pomorska razorožitvena konferenca treh držav

London, 12. maja. l. Kakor se čuje iz vladnih krogov, so se Anglija, Zedinjene države in Japonska sporazumele, da se sestanejo k novi konferenci za pomorsko razorožitev. Ta konferenca se sestane dne 20. junija v Ženevi.

Prodaja »Deutsche Allg. Ztg.«

Berlin, 12. maja. d. Kakor pravi »Jungdeutsche«, skuša dobiti znani magnat Hugenberg tudi veliki dnevnik »Deutsche Allgemeine Zeitung« v svoje roke. Pogajanja so že deli časa v teku s Otonom Wolffom, ki je z Hugenbergom vred član upravnega sveta delniške družbe »Ufa«. Je parkrat je »Jungdeutsche« omenil ta pogajanja glede prodaje lista, pa jih Hugenberg ni demantiral. Iz tega se da sklepati, da je vest točna.

Pred novo vladno krizo v Grčiji?

Afena, 12. maja. (pa.) Ker postaja razmerje med rojalisti in republikanci zelo napeto, predvsem radi reintegracije številnih rojalističnih častnikov, obstaja nevarnost, da se vladna koalicija razbije.

Žrtve Mississippija

New Orleans, 12. maja. d. Pri Vidaliji je naraslo vodstvo Mississippija zopet prodrla naprej, čeprav ga je več tisoč ljudi popravljalo in urjavalo na in dan. Še ko je počel napad, so ljudje skušali zamašiti vrel, ali vse zaman. Voda se je v magočnem curku razlila skozi odprlino in v kratkem poplavlila vse mesto, tako da gledajo za umazano vodo le še strehe. Škoda je ogromna.

Po dosedanjih poročilih se je pri poplavi Mississippija zadajala tedna ponesrečilo 788 ljudi, kakih 8500 pa jih je ranjenih. Brez strehe jih je skoraj 400.000. Poplave ob tem delu velokotno obsegajo 14.000 kvadratnih milj (tudiokaj 35.000 kvadratnih kilometrov). Minister Hoover se sedaj silno mudi v poplavljenih pokrajinah in vodi reševalno akcijo vlade.

Kriza v vodstvu klerikalne stranke

«Jutrovaše halucinacije» so se razširile tudi že v same vrhove SLS. — Dr. Stanovnik javno razkrinjal reakcionarstvo in terorizem politikujoče duhovščine v klerikalni stranki. — Senzacionalne izjave predsednika ljubljanske organizacije SLS v zagrebških »Novostih«

Pred par dnevi smo javili, da je predsednik ljubljanske organizacije in član glavnega vodstva SLS dr. Stanovnik z nekaterimi ožimi somišljeniki odločil članstvo v klerikalističnem sosvetu ter izstopil tudi iz vodstva SLS. Komentarje o tej politični aferi je objavil »Slovenec« za »jutrovske halucinacije«. Sedaj se je javil dr. Stanovnik sam. Z izredno iskrenostjo odkriva v intervjuu, ki ga je dal zagrebškemu »Novostim« vzroke svojega koraka, ki ga slika kot protest proti absolutizmu in terorju politikujoče duhovščine v SLS. Z doktor Stanovnikovo izjavo je konflikt, ki že dal časa obstaja med klerikalnimi voditelji, postal javen, a kakor vse kaže tudi neopopravljiv. Dr. Stanovnik ima za seboj precej pristašev, ki pripadajo tako zvanim krščanskim — socialnim struji in ki so zlasti nad popolnim negativizmom SLS v socialnih vprašanjih mučno razočarani.

V naslednjem objavljamo izjavo dr. Stanovnikovo dobesedno kakor jo je podal dopisniku »Novosti«:

»Že dve leti se vodi ogorčen boj proti mojemu očetu g. Ivanu Stanovniku, bivšemu narodnemu poslancu, ki se kot polledelec ni hotel pokoriti vsem željam ljubljanskih mogočnikov. Kot povod za nastop proti njemu so vzeli spor med njim in domačim župnikom, kateremu se je moj oče zameril. Razumljivo je, da sem kot sin stal na njegovi strani, a to ne samo iz osebnih, marveč tudi iz načelnih razlogov. Boj se je pozneje

prenesel na mene in na vse naše prijatelje, tako da se vrši danes borba med levico in desnico v Slovenski ljudski stranki. Zapretili so mi, da me bodo izključili, če ne podam ostavke na vse svoje funkcije v stranki. Jaz sem to storil v želji, da se ta boj konča v stranki sami. Umaknil sem se vse dotlej, dokler bo na površju sedanje vodstvo stranke z dr. Korošcem na čelu. G. dr. Gosar, bivši minister za socialno politiko, je naš dober prijatelj, toda on se ne udeležuje tega boja. Večkrat je zahtevala ljubljanska organizacija SLS, naj bom jaz kandidiran kot nosilec liste pri občasnih volitvah v mestu Ljubljani. Na pritisk vodstva stranke sem se moral umakniti, dočim drugi naš prijatelj g. Fran Terseglav, glavni urednik »Slovenca« ni bil izvoljen. To je zahvala g. dr. Korošcu za to, da sem mu priboril pri skupščinskih volitvah ljubljanski mandat! Glavni krivec našega spora je duhovnik g. Fran Gabrovšek, glavni tajnik SLS. Izstopil sem iz gerentskega sosveta, ker je stanje ljubljanske občine obupno in so nove volitve nujno potrebne.«

Na vprašanje, kaj prav za prav žele krščanski socialisti, je dr. Stanovnik resolutno odgovoril:

»Da v SLS zopet zavladava demokracija in da izgine klerikalizem, ki je vtelesen v samovlado duhovščine. V naši stranki odločujejo zdaj sami duhovniki. A mi hočemo, da program Slovenske ljudske stranke postane stvarnost.«

Mariborski duhovniški proces

Radi očitka, da so duhovniki iz mariborske bogoslovnice streljali na nemške demonstrante. — Zanimivo dokazno postopanje. — Tožitelji zahtevali pol milijona odškodnine. — Ostra sodba. — Ogromen interes publike

Maribor, 12. maja. Dopoldne je prišla pred tiskovnim senatom tukašnjega okrožnega sodišča glavna razprava v tožbi 28 mariborskih duhovnikov proti novinarju Viktorju Erzenju, uredniku socialističnega »Volksstimme«. Dvorana je bila ves dan nabito polna. Opažati je bilo mnogo duhovnikov in juristov. Razpravo je vodil nadsvetnik dr. Posega s svetnikoma Guzelcem in dr. Tombakom ter okrajnim sodnikom dr. Travarjem kot voditelj Duhovniške tožbe sta zastopala dr. Veblin in dr. Novak, obtoženega urednika Erzenja pa dr. Reisman. Tudi novinarji klopi je bila popolnoma zasedena. Med poslušalci je bila taka gneča, da je med razpravo neka dama popoldne celo omolela.

Kaj je predmet tožbe.

Urednik Erzenj je bil obtožen od mariborskih duhovnikov, ker je dne 13. januarja t. l. objavil ob priliki predstojenosti volitev v oblasno skupščino v socialističnem listu »Volksstimme« politično polemičen članek »Deutsche Wähler«, v katerem je slihal nemoralno zvezo združenih klerikalcev z mariborskimi Nemci in se nato obrnil na nemške volivce, čez ali se še spominjajo, da so dne 27. januarja 1919 v Mariboru »die Pfaffen« iz zasede na nje streljali, pri čemer da je mnogo Nemcev oblozelo na Glavnem trgu. V tem članku je nadalje urednik Erzenj dokazoval, kako so klerikalci na magistratu uradno izrekli mirni nemške volivce in priredili na Glavnem trgu v najhujši zimi protestni zbor proti Nemcem, ki so se bili, da pride v Maribor konkurenca z nemško tiskarno.

Radi tega članka so se čutili užajeni vsi takratni mariborski duhovniki, ki so zato vložili proti novinarju Erzenju tožbo, in sicer, da bi bilo več srokov, ločeno v 11 tožbah, radi klevete in uvrede po tiskovnem zakonu. Urednik Erzenj je nastopil dokaz resnice, tožitelji zopet so dokazovali, da kritičnega dne noben duhovnik ni streljal iz mariborske bogoslovnice na nemške demonstrante. Zaslišanih je bilo v preiskavi nad 50 prič, od teh 27 predlaganih po obtožnici, 24 pa po tožbah.

Izpovedi prič.

Pri današnji razpravi je sodni dvor zaslišal 10 tožiteljev in 9 prič tožiteljev. Ugotovilo se je, da so nemški voditelji dne 27. januarja 1919 ob priliki obiska ameriške vojaške misije organizirali velikansko demonstracijo in hoteli pri tem siloma zavzeti mestni magistrat na Glavnem trgu. Ob 13. uri kritičnega dne je bil položaj radi pritiska demonstrantov, katerih število se ocenili na kakih 15.000. tako kritičen, da je bila malna skupina stražnikov, s ali 10 mož, potem, ko je padel nanje iz množice strel, pristopila oddani salvo v zrak in je nato ustrelila še med množico, pri čemer je padlo precej žrtv. Takratni komendant mesta polkovnik Cvim, policijski uradnik Guhle in drugi so izpovedali, da so bili med takratnimi voditelji nemških demonstrantov tudi zdravnik dr. Leonhard, odvetnik dr. Juritsch, sedanjí občinski svetnik Julius Primer in dr., s kolimi danes SLS sklepa koalicijske pakte. Podpolkovnik Cvim je obširno slihal dogodke kritičnega dne, kako so prišli demonstranti pred okrajno glavarstvo, kjer je hotela nemška deputacija voditeljev z dr. Juritschem in tovariši priti k ameriški misiji in govoriti z njo, odkoder je potem odšla vsa množica z godbo in zastavami na Glavni trg. Ob kritičnem času komendant Cvim ni bil na trgu, vendar je pozneje zaslišal nemške voditelje, od katerih mu ni bilo ni pravil, da bi bil kdo streljal iz bogoslovja. Podobno je izpovedal policijski uradnik Guhle, ki pa je tudi tuel takrat službo na Rotovškem trgu, kjer je z

dveima streloma stražnikov v zrak mahoma izpraznil vse trg. Dogodkov na Glavnem trgu priča Guhle ni videl, tudi ni slišal streljanja. Dr. Pohar, zdravnik v Slovenigradu, je stal na levi strani rotovžja tuk za vojaško četo s 6 do 10 mož. Ugotovil je, da je okrog 13. padel najprej strel iz množice, od bil vojak drobec baloneta in je švignil projektil mimo njegove glave. Nato so voljaki oddali salvo v zrak in zatem v množico. Dr. Pohar je takoj nato onemogočil nadaljno streljanje ter sam izbil voljakom puške in preprečil nove žrtve. Zaslišanih je bilo še nekaj stražnikov, ki deloma niso ničesar videli, deloma pa so izkličevali, da bi se bilo streljalo iz bogoslovja. Vesel intenzivno je izrazil s svojimi izpovedmi podpravljeni bogoslovja dr. Somrak, ki je slihal življenje v bogoslovju, ki ga je opazoval iz sosednje hiše, kjer stanele. Avditorji se je ob njegovem pripovedovanju večkrat prav od srca smejal. Predsednik senata je moral zato pozorno mirni občinstvo in groziti z izpraznitvijo dvorane.

Tožbeni prič, ki so prišli deloma iz

Avstrije, so izpovedale nenak.

Priporočni delavec Karl Jekl, ki je bil usodnega dne jugoslovanski vojak in je prišel z patruljo iz dravske vojašnice čez Otavni trg mimo bogoslovja ravno v trenutku, ko so padle vojaške salve, je izjavil, da so tudi iz bogoslovja streljale osebe v duhovniški obleki. To je trdilo še devet drugih prič. Pri nadaljnjem zasliševanju so bile nato zaslišane še štiri priče iz Maribora in štiri priče iz inozemstva, katerih izpovedi pa so difuzne glede števila odprti oken in glede vprašanja, ali se je streljalo iz preveč ali drugega nadstropja. Dve priči sta celo trdili, da sta pri streljanju padli na trgu med demonstranti dve žrtvi.

Pri popoldanskem nadaljevanju razprave so se pričeli govoriti zagovornikov. Dr. Novak in dr. Veblin sta zahtevala osno zaporno kazno za obtožence, dalje denarno globo in veliko odškodnino za vsakega tožitelja v skupnem znesku 540.000 Din! Te vsote pa sta pozneje znižala na 108.000 Din, oziroma na 4.900 Din za vsakega tožitelja.

Zagovornik obtoženca dr. Reisman je v enurnem govoru naslikal ograde tožbe. Le njegovemu namenu ne gre toliko za žaljenje časti, kolikor za maščevanje SLS nad socialisti, ki so od l. 1923 pri volitvah stalno napredovali na škodo klerikalcev. Tožbe je bila vložena le radi tega, ker boče klerikalno vodstvo z ogromnim pravnimi stroški ubiti nevarnega konkurenta. Tožence je imel v inkriminiranem članku samo enen, razkrinjal nemoralno zvezo Nemcev in klerikalcev. Obtoženec g. Erzenj je nato v svojem zagovoru med drugim izjavil, da v članku ni hotel obkati streljanja na tožiteljev. Pravi tožitelji bi morali biti le bogoslovci, ki so bili takrat v bogoslovju, ti pa so ravno pokazali svoj popoln desintresman.

Urednik Erzenj obsojen.

Ob 17.45 je odšel senat k posvetovanju, ki je trajalo pol ure. Senat je razglasil sodbo, po kateri je obsojen urednik Erzenj na tri mesece zapora, na 2.000 Din globo in povračilo pravnih stroškov. Vrh tega mora plašati vsakemu izmed tožiteljev po 100 dinarjev odškodnine in obkati obsojdo v »Volksstimme«. Obtoženec zagovornik je priglasil ničnostno pritožbo.

Proti komunistični propagandi v Franciji

Pariz, 12. maja. (pa.) Vojni minister Painlevé je izjavil zbornici, da bo vlada z vse odločnostjo nadaljevala boj proti zločinski komunistični propagandi v francoski armadi.

Naši kraji in ljudje

Boj za Kamnik

Zvezali so se torej samostojni, radikalni komunisti, da ukrotijo napredni demokratski Kamnik, da pomandraj SDS in jo zvezano in premagano položijo pred noge kamniških klerikalcev. Tako zvoni zmagovalno iz njih rednih nočnih sestankov po raznih gostilnah. Čudoviti so nekateri ljudje. Leta in leta se ne brigajo za zadeve, ki se tičejo Kamnika, se ne brigajo za njegov gospodarski razvoj in se tu pa tam v kakem gostilniškem omizju razkladajo svojo primerno namočeno politično modrost. Ko pa pride čas volitev, tedaj postanejo kakor sršeni; vsak postane Napoleon, poln strateških načrtov, ustvari se generalni štab s pretežno nočno službo, vsak deva vse v nič, grdi, blati, podpihuje, ustrahuje, seje razdor na levo in desno in se klanja svoji modrosti. Ko pa volitve minejo, postanejo spet stari omizni modrijani — delo pa pustijo opravljati oim, ki so jih prej grdili in sovražili.

In vendar mora vsak razsoden človek vedeti, da se v občinskem odboru ne rešujejo politična vprašanja, ampak zgolj gospodarske zadeve občine. Kdor gleda te gospodarske stvari skozi očala svoje politične strasti, ta si že v naprej daje sam sprice, da jih bo slabo vodil. Delo političnih demagogov je ravno, ljudem zastreti oči, da ne vidijo in ne mislijo in jih spraviti tako daleč, da kupijo mačka za petelnika. In sedaj hočejo navetiti Kamničanom, da bo zveza samostojnežev s svojim razrednim kmetičkim programom, radikalov s svojim izrazito buržujskim programom in komunistov s komunističnim razrednim programom najboljša garancija za gospodarski procvit kmetijske občine. Vsak od zavezanec pa trdi, če se ga na nesmiselnost take zveze opozori, da velja zveza samo za volitve, nikakor pa ne za delovanje v občinskem odboru. Kdor more, naj se ne smeji! Pa vendar je stvar resnična, le gospodje generali se ne zavedajo, da s tem izdajajo, v katerem grmu tiči zalec. Volitve so torej same radi sebe glavna stvar, kaj pride po volitvah, to je za njih v njihovi skrbi za občinski blagor popolnoma postranska zadeva. Pri volitvah pa imajo nalogo, razdeliti napredne vrste in zmago zagotoviti klerikalcem. S tem bi tudi »gospodarski blok«, pod katero firmo nastopajo, končal svoje »gospodarsko« delo v občini.

Dopisnik v »Slovenec« v svojem zadnjem dopisu vse to hote ali nehoti potrjuje. On ve, da klerikalci nimajo upanja, da bi prodili, tolaži se pa z nastopanjem in pridno agitacijo »gospodarskega bloka« in pride do zaključka, da bodo koncem koncev le klerikalci zmagali, dasiravno nimajo večine. Veselje dopisnikovo nad tem »kulikom«, ki ga opravlja »gospodarski blok« za klerikalce, je tem večje, ker je ta »klerikalni« »gospodarski blok« blagoslovil sam g. Škof, in v svoji razigranosti si ne more kaj, da ne bi seveda te preklicane demokrate obdolžil, »da njihovo delo v občini ni bilo uspešno«, »da demokratsko gospodarstvo ni ravno sijajno« in »da vsi vidijo, kako so ga zavozili naši demokrate«. Pozivam javno gospoda dopisnika, naj navede dejstva v dokaz svojih trditvev o slabem demokratskem gospodarstvu, drugače je to prazno besedičenje. Dopisnik tudi pravi, »da je bila SLS do sedaj zadnje čase popolnoma izrinjena od javnega dela v občini in Mestni hranilnici in bilanca mestnega javnega dela je pokazala, da je bilo to zlo, ki ga je treba čim prej popraviti in dati upravo treznim in uvidnim možem«. Tej frazi nasproti moram povedati, da je demokratska večina pred 6. leti in opetovano zopet pred 3. leti ob konstituiranju občinskega odbora na usta zupana pozvala klerikalno manjšino na skupno delovanje v prid občini in jim ponudila proporcionalno mesto v vseh odsekih in tudi v upravnem odboru Mestne hranilnice. Klerikalci pa so vsakokrat izjavili, da ne sodelujejo, ker so samo opozicija in ni drugčega. Demokrate torej niso nikogar izrinili, ampak klerikalci so sami odklonili vsako sodelovanje in če je bilo to zlo, kakor pravi dopisnik, potem se naj obrne na svoje občinske odbornike, ki so to zlo zakrivali. Ni lojalno, da gospod dopisnik občinske odbornike svoje lastne stranke tako slabo ocenjuje; jaz jim nasprotno moram dati sprice, da so se udeleževali občinskih sej, da so glasovali skoraj za vse demokratske predloge, s katerimi se je občinski voz spravljal v blato,

katerega vidi gospod dopisnik, in da so v šestih letih stavili celo dva samostojna predloga.

Gospodu dopisniku »Slovenca« pa moram povedati, da s takimi »stvarnimi« dopisi slabo služi svoji stranki, še slabše pa svojim nekdanjim pristašem in sedanjim pomočnikom v »gospodarskem bloku«. Brezimmot dopisnikova je torej opravičena.

Dr. R. Karba

Makso Wudler †

Na celjski mestni osnovni šoli je zaplapolala zastava žalosti, v neuteljen jek je klonila mladina. Zrušilo se je pomno, dobro, bogato življenje vodnika in učitelja, moža izklesane osebnosti. Makso Wudler se je rodil dne 15. septembra 1889. v Ljubnem ob Savinji. Dopršil je učiteljske v Mariboru, kjer je bil duševni vodja nacionalnih in samostojnoizobraževalnih stremeljen srednješolcev. Kot učitelj je služboval na Gorici, v Letu in Laškem, po vojni v Celju. V obilni meri je izkusil vojno gorje, ki ni šlo brez sledov mimo njegovega precej trhlega zdravja.

Osvobojeni domovini je služil z vsem srcem in delom kot plemenit, vester in preizkušen vzgojitelj, ki je značil visoko avtoriteto na zavodu in v javnosti. Svoji rodbini je bil vzorno skrben in ljubeč soprog in oče. Njegov skorodogradil solnčen, prijeten dom, ki ga je ukinila bolezen, ki jo je doslej stoično obvladal.

V svoji stanovski organizaciji je bil eden najuglednejših tovarišev, predstavnik članstva ob mnogih prilikah. Bil je globok, samostojen mislec in naravnost prepričevalen govornik elegantnega nastopa. Kot dosleden pristaš in funkcionar SDS je bil tudi njen član v celjskem občinskem odboru. Ime Makso Wudler pomeni jeklenega, globoko značajnega, delavnega moža, neupogljivega borca za vse dobro in pošteno. Z njegovo smrtjo je nastala v vrstah naših najboljših pionirjev globoko zavojača vrzel. Nam pa, ki nam je bil Makso Wudler mnogo, je mraz in samota.

Katastrofalna slana

Naše pokrajine zadnja leta kar ne pridejo iz nesreč. Težka neurja, povodnji in plavi so posamezne predele skoro popolnoma upostojale in prebivalstvo, ki že tako močno trpi pod neznosnimi davčnimi bremenmi, spravili v siromaštvo. Leta in leta bodo potrebna, predno bodo poprej rodovitna polja in travniki zopet obnovljeni, ako je to sploh mogoče.

Letos je kazalo, da bo kmetu sreča milejša. Topla pomlad je vzbujala v njem najlepše nade in pričakoval je, da bo bogato škodoval za posledice prejšnjih zim. A kruto se je varal. Čez noč so bile uniče-

ne njegove nade, pomorila jih je slana.

Po večdnevem deževnem vremenu je v sredo v Ljubljani in sploh na Kranjskem pritisnil izredno hud mraz, ki so ga mrzli vetrovi še poosttrili. In kar so vsi s strahom pričakovali, se je uresničilo. Jutro je roso pretvorilo v slano, ki je pokrila travnike in polja in napravila škodo, ki gre na milijone. Uničila je vse pomladanske posetve: krompir, hlož, koruzo itd. Kmetje bodo morali sejati vnovič, ako bodo seveda imeli seme. Močno je trpelo tudi sadno drevje in so posebno orehi popolnoma uničeni. Kmetje so seveda radi težkih posledic, ki jih bo imela slana, popolnoma obupani. Pokazal pa se bo seveda prav kmalu vpliv tudi na tržne cene tako, da nesreče ne bodo občutili samo na deželi, temveč tudi v mestih.

Slana je padla ne samo v Ljubljani in okolici, kjer je bila posebno huda na Barju, temveč tudi na Dolenjskem in Gorenjskem. Neobhodno potrebno je, da se oblasti zanimajo za njene težke posledice, si jih ogledajo in izposlušajo težko prizadetemu prebivalstvu vsaj davčne olajšave.

Za podružnico Obrtne banke SHS v Ljubljani

Kakor smo že poročali, se je vršil 11. t. m. v posvetovalnici Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani sestanek delničarjev, ki je izvolil poslovni odbor za vodstvo ljubljanske podružnice tega obrtniškega denarnega zavoda. Za sestanek je vladalo med delničarji izredno veliko zanimanje, škodilo pa ne bo, če v album nekaterim gospodom zapišemo nekaj malega v spomin.

Spominjamo se še, s kakšno vneto in trudom so obrtniške organizacije koncem lanskega in začetkom letošnjega leta vršile vpis delnic. Zavedale so se, da bo ta obrtniški denarni zavod koristil slovenskemu obrtništvu le tedaj, če bo imelo v svoji sredi podružnico. Za to pa je bilo treba delnic. Klerikalne vodje obrtnikov so bili tedaj oni, ki so odvrčali obrtnike od vpisovanja delnic. Lagali so, da bodo donar požrili Beograščani, podružnice v Ljubljani pa nikdar ne bo. Hoteli so s tem za slovenskega obrtnika ubiti ta denarni zavod.

Ko pa se je šlo za mesto upravnega svetnika centrale v Beogradu, tedaj klerikalci niso pozabili na banko. Dva klerikalna ministra sta poskušala spraviti v upravni odbor g. Rojino, ali pa g. Ogrina. Ta dva »obrnika voditelja« tedaj nista iskala zaslombe v obrtništvu, temveč v oficijelni SLS.

Na sestanku delničarjev sta ta dva gospoda zopet hotela doseči mesto v poslovnem odboru. Prav nič nista pri tem respektirala določenih bančnih pravil, ki zahtevajo, da mora položiti vsak član poslovnega odbora najmanj 50 lastnih delnic kot kavicjo. G. Ogrina jih še dokaj manjka, živel pa je menda v prepričanju, da je ravno on lahko izvoljen tudi preko bančnih pravil. In kakor

v zasmeh vsem slovenskim delničarjem je sestavil kandidatsko listo tudi s takimi, ki sploh niso delničarji banke. Mislimo, da se mu bodo ti gospodje zahvalili za tako izigravanje, zlasti, če so bili postavljeni na kandidatsko listo brez njih pristanka. Škoda, da se zopet nista mogla poslužiti protijeke kakšnega klerikalnega veljaka, g. Ogrina pa niti naslov »zborničnega komisarja namestnik« ni pomagal. Videli smo ga, kako je upehan tekal po zborničnem poslopiju in vodil svoje pristaše celo v drugo nadstropje, medtem ko oblastni poslanci skoraj ne bodo smeli prestopiti zborničnega poslopija. — Prišla sta zopet, ko je bilo treba porazdeliti nekaj mest, — ko pa je bilo treba na agitacijo za nakup delnic, tedaj sta pa rovarila proti banki.

Vse sile sta napela, da na sestanku prodeta — dobila pa sta le plačilo, ki sta ga zaslužila.

Vnema g. Ogrina za interese slovenskega obrtnišva je res velika. Povsod zagovarja svoje interese in krčevito se drži svojega gesla: Najprvo sem jaz, potem pa drugi.

Sestanek delničarjev za g. Rojino in Ogrina ni imel sreče. G. Ogrina pa že danes lahko opozorimo, da se pripravi v novo bojno pozicijo, ko bo izročal ključke renoviranega zborničnega poslopija. Se so stvari, na katere mi nismo pozabili in ki bodo za g. Ogrina najmanj tako neprijetne, kakor zadnji sestanek delničarjev Obrtne banke SHS.

Krvava drama v sušaškem hotelu

Na Sušak je prispel prošle nedelje mlad možki z mlado gospodično. Nastanila sta se v hotelu »Jadrans«. V prijavo knjigo sta se vpisala kot »Josip Starek s sestro Slavico«. Pomoči, približno ob dveh, je hotelski sluga nenadoma čul dva revolverjska strela iz njune sobe. Ko je potekal na vrata, mu je odgovoril ženski glas, naj le odide, ker se ni nič pripetilo. Sluga je nato o stvari obvestil upravitelja hotela. Medtem pa je počil še en strel. Poklicali so policijo, ki je našla oba mlada pasažirja v krvi, ležeča na postelji in popolnoma oblečena. Pri deklici, ki je bila že mrtva, so našli revolver, Starek pa se je še zviljval v smrtnih mukah. Policijski zdravnik je ugotovil, da je imelo dekle od senčnih prestreljenih lobanj, drugi strel pa je šel skozi usta. Tudi Stareku je šla krogla skozi sence. Najbrže je Starek ustrelil najprej dekleta, potem pa še sebi ognjal kroglo v glavo. Stareka so prepeljali v bolnico, vendar je malo upanja, da bi okrevail. Kakor je policija ugotovila, je mlado dekle prepadaristka Slavka Bubičeva. Oba sta iz Pakraca v Slavoniji. Motiv krvave drame: nesrečna ljubezen.

SANDRA MILOWANOFF,
JEAN TOULOUT,
GABRIEL GABRIO,
NINETTE SAILLARD,
RENEE CARL,
ANDRE ROLENA

so odlični umetniki monumentalnega franc. velefilma v 16 del. naenkrat.

„LES MISERABLES“

Victor Hugo Victor Hugo
Pride! Kino »Dvor«.

„Trgovca“ s krompirjem pred sodiščem

»Gustelj, ki sa te spustel, «je vprašal svojega znanca delavca Filip, ki ga je srečal marca v Ljubljani. »Hudiča, so me spustili, zašit sem bil spet par mesecev,« je zavpil Gustelj in premaknil velik založaj tobaka iz ene strani ust na drugo. Bil je zelo slabe volje in Filip je vedel, da je Gustelj suh in da snuje nove načrte. Pustil ga je in šel na delo. Čez par dni pa je res srečal Gustelja, ki ga je tiral stražnik. »Gustelj, ne boja te spustel,« je zavpil Filip, a Gustelj je zaklel v svoje ščetinaste brke in se obrnil proč. Stražnik pa je odpeljal Gustelja k sodniji, kjer mu je preiskovalni sodnik bral dolge kozje molitvice in ga potem poslal v zapor.

Premeteni Gustelj je namreč postal kar čez noč dobavitelj krompirja. Ker pa sam ni imel niive niti denarja, da bi ga kupil, je krompir ukradel druge in ga prodajal.

Dne 18. marca je vzel pri Košaku na dvorišču eno vrečo krompirja (60 kg) in jo prodal branjevki Micki za 75 Din. Joži na Poljskem nasipu pa je odnesel 2 vreči po 60 kg in ga spet prodal branjevki Micki

čuje pa ga z mnenjem, da bo mladina v tej obliki lažje uživala Njegovemu umotvoru nego v prvotni, ki je — kakor znamo — v verzih. Zdej se »Gorski venec« črta kakor napeta povest, nima pa več prvotne lepote in idejne globine, ki jo kažejo Njegovski verz. Novost pa to ni, ker imamo v raznih literaturah, pa tudi jugoslovenskih, že dolgo predelave velikih pesnitev v nevezane besede, n. pr. Homerjevih spisov, Danteja in dr.

Tretji slavnostni koncert Hrvatskega Glasbenega zavoda v Zagrebu, ki naj bi se vršil snoci in na katerem se je imelo izvajati poleg skladb B. Sirole in B. Papandopula tudi Škerjančev »Koncert« za veliki orkester, je bil vsled obolevosti dirigenta gosp. Baranovića preložen na kasnejši čas.

Pisatelj Ljuba Babić — Gjalski bo slavil prihodnji mesec dvojni jubilej: sedemdesetletno rojstvo in petdesetletno pisateljevanje. Zagreb mu pripravila velike svečanosti s pevskim komercem, pozdravnimi govori in predstavo v gledališču. Uprižori se tudi Ogrizovičeva scena iz Gjalskega povesti »Ovčev«.

Mednarodna razstava grafike v Florenci. Koncem aprila se je otvorila v Florenci mednarodna razstava grafike. Zastopanih je 20 držav, med njimi tudi Jugoslavija. Razstavili so od naših umetnikov poleg Meštrovića sledeči: Krizman, Kokotović, Babić, Trešić, Senca, Gjurić, Crnić, Anka Krizmanić, Kirin, Bož. Jakac in drugi. Dela naših umetnikov so bila že takoj ob otvoritvi delezna laskave pohvale.

Danes! Senzacija! Danes! Maciste kralj maneže

Velika pustolovina v 8 velikih dejanjih, v glavni vlogi najmočnejši človek sveta MACISTE. Danes ob 4., pol 6., pol 8., 9. uri. Kino »Dvor«. Telefon 2730.

in Rezi. Čez par dni se je spet splazil v Jozevo klet, pa se je prikazala Jozeva služkinja in Gustelj je zbežal. Ker ima javna bolnica tudi poštno zalogo krompirja, ga je še tam vzel eno vrečo in ga prodal branjevki Rezi. Branjevki je vedno trdil, da dobi krompir od svojega očeta, ki ima povsod okoli Vrhnik krompirjeve njive. Zdej je njegovega trgovanja konec, saj bo 6 mesecev sedel, postal se bo in na trdem ležal.

Skrivnosti dve leti starega požara v Ljubljani

Ljubljana, 12. maja. V Ljubljano so danes prepeljali v spremstvu detektiva iz Sušaka 46letnega Francea Markova, ki je pri nas bolje poznan kot Mulec, nekdanji potovalni učitelj, tovarnar kuvert, pozneje pa izdelovalec raznih barv in lakov. Delavnicu je imel Mulec v malem poslopiju na dvorišču liše št. 3. v Subičevi ulici, v kateri pa je l. 1925 lepega dne nenadoma nastal ogenj, ki je ogrožal tudi velika sosednja poslopija, vendar so ga gasilci kmalu omejili in končno tudi pogasili. Olje, barve in laki pa so seveda zgoreli. Kako je nastal požar, splošno ni bilo mogoče ugotoviti.

Policija je takoj sumila, da je bil ogenj namenoma podtaknjen, ker je bil Mulec proti požaru visoko zavarovan. V tej domnevi jo je še bolj potrjevalo dejstvo, da je Mulec izginil iz Ljubljane z svojo družino. Akti so bili izročeni državnemu pravdnistvu razprava pa se seveda ni mogla vršiti. Podjetni Mulec se je za nekaj časa naselil nekje na Hrvaškem, si oči prisvojil ime Markov, ter se naposled nastanil na Sušaku. Tamkaj se je kmalu zopet pričel pečati z dvomljivimi posli. Tako je osumljen, da je ogrožal nekega Beograščana za okrog 65 tisoč dinarjev. Varnostne oblasti so se zelo trudile, da spravijo Mulec-Markova na varno, vendar se jim je znal vedno spretno umakniti. Slednjič je po naključju zaznala ljubljanska policija, da se skrivna na Sušaku in sporočila to tamkajšnjim varnostnim oblastem. Mulec-Markov je bil seveda kmalu nato aretiran in prepeljan danes v zapore ljubljanskega sodišča. Glede na njegove drzne in nesolidne spekulacije ter goljufije se obeta v kratkem pred delžnim sodiščem vrlo zanimiva razprava.

Pred sodniki

Mrazilo je jo.

Valerija iz barake zumaž Ljubljane se je februarja borila vsak dan z mrazom in s svojo vestjo. Zena je bila vedno poštna, a pritiskal je mraz in njena železna pečica je stala mrzla in mrtva.

Pripovedovale so ji znanke, da se včasih kateri posreči odnesti par kilogramov premoga iz kolodvora in odločila se je ter šla na glavni kolodvor po premog. Premoga je srečno nabrala kakih 12 do 15 kg. Vračala se je zadovoljna domov, pa je zašla — v zapor.

Ko je nesla vrečo domov, jo je zasačil stražnik in Valerija je morala z njim. 24 ur je bila zaprta, a pečica je ostala še nadalje mrzla.

Ižanec Francelj jo je pošteno staknil. Dne 14. aprila se je peljal z mesarskim vozom v Ljubljano. Na železniškem prelazu je dvignil roko čuvaj Ernest ter s tem Ižanca opozoril, da naj obstane, češ, da ni varno dalje voziti, ker se bliža vlak. Na Francelja pa, ki je pojedel že tri bige in popil liter cvička, ni nič videl in šli so ter je veselo peljal dalje. Ker Francetu ni zadostovalo Ernestovo znamenje, je dobil hušje opozorilo. Ko je ravno peljal že tratinice, je namreč spustil čuvaj prečnice in prva je zadela Ižanca na tilnik, da se je zvrnil kakor smol. Odnegli so ga v bližajo gostilno, kjer se je počasi zavedel, se vsedel na vozček in se potegnil dalje. Bilo mu ni nič hudega, samo hrbet ga je nekoliko bolel. Pa je Francelj moral tudi k sodniji radi svoje nepravdnosti. Ker ga je pa že kaznovala prečnica in ker menda res ni opazil znakov, ki jih je dajal čuvaj, je bil Ižanec oproščen.

Sodnik: »Andrej, leta 1919. ste ga v Ljubljani nekaj polomili?»

Obtoženi: »Tedi sem bil pri vojaki in že vse sem pozabil; mislil sem, da je sodnja tudi pozabila.«

Sodnik: »O, tisto pa ne! Takrat ste bili pri vojaki in prišli ste v Ljubljano k poselnici Angeli ter ji rekli, da vas je poslala mesarica Franca iz St. Vida?»

— Da, tako je bilo.

— Pa ste jeli lagati Angeli, da kupujete za Franco in da vam je zmanjkalo denarja in posodila vam je 30 kron.

— No, saj to ni bilo tako veliko!

— Ni bilo veliko ne, zato ste pa šli tudi v trgovino M. in tam vzeli za celo obleko blaga na ime Franca?

— I seveda! Obleči se je bilo treba. Imel sem samo vojaško obleko in moral sem si omisliti obleko, da sem mogel v civil.

— Ampak goljufati bi ne bilo treba!

— Prav imate; danes bi ne storil kaj takega. Takrat sem bil pa že premlad in preneumen.

— 14 dni boste imeli časa premišljevali to vašo neumnost v zaporu.

— Kazen sprejemem.

Vajenec Cencak je ukradel v Ljubljani, kjer je bil zaposlen, v neki trgovini več parov rokavic in jih prodal delavcem Joži in Fridolini po 10 Din. Zdej sta fanta ob rokavice, ker sta jih morala vrniti, pa še kazen bosta plačala, Jože 50 Din, a Fridolin pa 100 Din, ker je nosil tudi revolver brez dovoljenja.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.

Petek, 13.: »Mrak«. Premijera. Izv. Na korist kuratorija slepcev.

Sobota, 14.: Ob 15. »Jaz in ti.« Divjaška predstava po znanih cenah. Izv.

Mariborsko gledališče

Petek, 13.: Zaprto.

Sobota, 14.: »Rigoletto«. Premijera. Izv. Jubilejna predstava 25letnice delovanja g. rav. Mitrovića.

Celjsko gledališče

Petek, 13.: »Norec«. V domači zasedbi.

Ljubljanska opera na gostovanju. Ljubljansko operno gledališče je za enkrat prekinito predstave in njegovo osebje je odpotovalo na turnejo po Bosni in Dalmaciji. Gostovanje se začne v Sarajevu. Ondotni listi s toplimi simpatijami omenjajo lansko velenje gostovanje našega zavoda in pričakujejo tudi od letošnjih produkcij največje ga užitka. Z ljubljanskimi umetniki bo v Sarajevu pel tudi tenorist Miroslav. Opera se poda iz Sarajeva v Dubrovnik, od tam v Split in se vrne v Ljubljano koncem maja. V Dubrovniku se bosta mesto »Tannhäuser«

Udeleženci sokolskega vrhunškega tečaja,

ki ga je od 1. do 9. t. m. priredil Jugoslovanski sokolski savez v Ljubljani za najboljše telovadce. Namen tečaja je bil, da se poda bratom, ki so dosegli vrhunsko stopnjo izurjenosti, priliko da lahko tudi nadalje napredujejo z miselnim vežbanjem najtežjih prvin in vaj. Tečaja pod vodstvom načelnika JSS dr. Viktorja Murnika (v sredini) in naših najboljših telovadcev se je udeležilo 11 bratov iz Novega Sada, Zemuna, Sušaka, Maribora, Celja itd. Rezultati tečaja so najboljša garancija za nadaljnje zmage jugoslovenskih telovadcev pri velikih tekmah.

Blok zgolj s tremi in pod. Prevodi so mestoma prav okorni. — b.

Jugoslovenska vokalna glasba v Lizboni. Dne 30. aprila se je vršil v Lizboni vokalni koncert, na katerem je predaval koncertna pevka Ema Romero Santos Fonseca izključno jugoslovenske vokalne kompozicije. Na programu so bile pesmi skladateljev Berse, Manojlovića, Dobronića, Grčevića, Mijankovića, Konjovića, Milojevića, Lajovića, Gotovca, Sirole, Baranovića, Binčevića, Hirschlerja in Hristića. Po kritikah sodeč je prireditelj uspešna v vsakem oziru prav dobro.

Organizacija čeških, poljskih in jugoslovenskih glasbenikov. V Pragi se je vršil zadnji teden poljski glasbeni festival, na katerem so se sestali z reprezentanti poljskih muzikov češki in jugoslovenski glasbeniki. Sklenili so ustanoviti organizacijo, za pospeševanje stikov med muziki imenovanih treh narodov. Poleg gostovanj v Poljski, Češkoslovaški in Jugoslaviji se osnuje glasbeno založništvo, ki bo zalagalo v prvi vrsti dela mlajših slovenskih avtorjev. Organizacija se bo konstituirala na glasbenih svečanstvih, ki se bodo vršile prihodnje leto v Varšavi.

Njegovski »Gorski venec«, v prozi. V zbirki »Veliki pisci za mladino«, ki jo izdaja znana beograjska založba S. B. Cvijanović, je izšel sloviti Njegovski »Gorski venec« predelal v povest. Prireditelj Dušan Bogusavljević pravi v predgovoru, da je to v srbski mladinski literaturi nov pojav, opravi-

ja« in »Cosi fan tutte« izvajali operi »Fidelio« in »Sevilski brivci«. Izpremembo repertoarja so zakrivil prostorni nedostaki gledališkega odra v Bondinemu teatru.

Lidija Mansvetova v Splitu. Članica sarajevskih drame, Lidija Mansvetova, gostuje ta mesec v Splitu, in sicer nastopa v treh komadih: v Dostojevskega »Idiotu«, v Tolstega »Ani Karenini« ter v Sardoujevi »Fedori«.

Smrt slikarice Zore pl. Preradovićeve. V Zagrebu je preminula akad. slikarica Zora pl. Preradovićeve. Zadela jo je srčna kap. Pokopnica je bila hi hrv. pesnika Petra Preradovića. Slikala je večinoma tihožitja, rože in krajine ter je imela zadnja leta v Zagrebu lastno slikarsko šolo.

Ruska lirika v srbskem prevodu. V zalozbi Omladinske Matice v Beogradu — Zemunu je izšla 174 strani obsegaajoča zbirka prevodov iz ruske lirike pod naslovom »Iz ruske lirike«. Zastopani so liriki od Puškina do Jesenjina in Agnjevca. Prevajalec K. T. Taranovski se pri izbiri ni držal sistema; prevel je, kar mu je prišlo pod roko. Tako je n. pr. predstavil Merežkovskega kot pesnika z dvema drobtinica, ki sta v taki antologiji brez vsakršnega smisla in bi bilo bolje, če prevajalec Merežkovskega sploh ne bi bil uvrstil vanjo, ako nima kaj boljšega. Jesenjin je zastopan z eno samo pesmijo,

Iz Kranja

— **Proslava materinskega dneva v Kranju.** V obsegu proslav Materinskega dneva po vsej državi namerava tudi mesto Kranj v odlični meri izvršiti svoje naloge. Proslavo, ki bo v nedeljo dne 15. maja, je organizirala podružnica Kola jugoslovenskih sester s pomočjo Pomladke Rdečega križa osnovnih šol in gimnazije. Dopolnilno bo šolska mladina prodajala po ulicah cvetlice in znake, ob 16. uri bo v gledališki dvorani Narodnega doma akademija s prvovrstnim in izbranim programom: deklaracija, pevsko točko zbora in solistov, dramatični prizori in orkestralne točke Citalničnega orkestra. Nastopilo bo tudi 200 šolskih otrok s himno Pomladke.

— **Gradbeno gibanje.** Kakor je upati, bodo vendar pričeli nekateri zasebniki z zidanjem stanovanjskih hiš v našem mestu, kajti gradbeno gibanje v tekoči sezoni je obetalo le adaptacije hiš v trgovskih obrtno lokalne in druge pridobitne svrhe. G. Anton Klemenc, posestnik v Vodicah, je pričel na bivši Majdicovi parceli ob kolesarski cesti poleg gostilne Peterlin v kolesarskem predmestju z gradnjo enodružinske stanovanjske hiše.

Iz Trbovelj

— **Rudarska anketa.** Delavska zbornica v Ljubljani je sklicala za danes ob 4. popoldne v Delavskem domu na Vodah rudarsko anketo, katere se bodo udeležile vse tukajšnje strokovne organizacije. Na dnevnem redu je predvsem položaj v rudarski industriji. K anketi je vabljeno tudi delavstvo.

— **K likvidaciji Zadrugne elektrarne.** K bližnjemu občnemu zboru Zadrugne elektrarne v Trbovljah se veliko govori o prevzemu elektrarne po trboveljski občini. Res je, da je bil kmalu po konstituiranju sedanje občinske zastopar izvoljen tričlanski odbor, ki je imel stopiti v stike z odborom elektrarne glede prevzema podjetja, kar pa se še ni zgodilo. Po starih pravilih bi se likvidacija podjetja zlahko izvršila, po novih, ki so bila potrjena 7. septembra lanskega leta, pa je likvidacija zelo otežena, kar določajo pravila, da se pri razpisu zadrugne premoženje ne sme razdeliti med člane, temveč v kulturo in namene. Ker je pri sedanjem razpisu članstva težko verjetno, da bi se občni zbor zopet izrekel za izpremembo pravil, je likvidacija Zadrugne elektrarne zaenkrat brezpredmetna.

— **Koncert delavske godbe.** V nedeljo bo od pol 2. popoldne koncertirala delavska godba pred gasilskih domom na Vodah.

— **Občni zbor krajevne organizacije SDS v Trbovljah** bo jutri 14. t. m. ob 8. zvečer v Sokolskem domu. Ker se bo govorilo o važnih zadevah je udeležba članov obvezna!

— **Stanovanjske hiše za rudarje.** Občina se je pogodila s posestnikom G. Logarjem v Hrastniku, da ji odstopi stavbišče po 12 Din kvadratni meter. Kako veliko stavbišče bo občina rabila, se še ne ve, ker še niso gotovi načrti za prvo stanovanjsko hišo. Če dobi občina brezobzorno posojilo bo letos zidala še več stanovanjskih hiš.

— **Občni zbor Ciril-Methodovih podružnic** v Hrastniku je sklican za jutri popoldne v Narodni dom.

— **Podporni sklad rudarjev.** Po pravkar izdani statistiki nadzornovalne oblasti so znali prispevki rudarjev lanske leto v Trbovljah 44.735 Din, obresti 10.683 Din in drugi dohodki 30.630 Din, skupno Din 86.049; v Hrastniku prispevki rudarjev 10.658 Din in drugi dohodki 55.836 Din, skupno 66.495 Din. V Trbovljah se je izdalo izrednih bolniških podpor 151.425 Din, a v Hrastniku 64.335 Din. Če všteto je še upravne stroške, so značali celokupni izdatki v Trbovljah 158.625 Din in čisto premoženje koncem leta 178.913 Din, medtem ko so značali celokupni izdatki v Hrastniku 66.495 Din in je bil fond z novim letom izčrpan.

Naši onstran granic

Mešan zakon

Primorac, prijatelj našega lista, nam piše: Mešan zakon! Ne vem, ali je že kdo pokazal na to rano, ki se je pričela odpirati med našim primorskim ljudstvom?

Lani sem se vozil proti Gorici. V voz je prišla Slovenka. Razpredel se je med nami pogovor, povedala je, da je služila v Barju na jugu, sedaj služi v Trstu. Priznala je, da je njen fant — Napolitan, euradni pri financih.

— Ali vas bo poročil? — Seveda, saj je že sedaj tako ljubosumen namer! — Prav, pa ko se bosta poročila in imela otroke, ali jih boš vzgojila slovensko? — Ne, jaz bi bi, ali on pravi, da morajo biti otroci to, kar je oče... In prava žena mora moža poslušati. — Bravo! Pošteno, sem jo okregal.

Slovenska dekleta so prisiljena, iskati si kruha v mestu. Se največ jih je v Trstu, dobiti pa jih danes tudi po vseh večjih italijanskih mestih. Seznanijo se s tuji in vedo, da bi si težko dobile moža doma, se vdajo tujcem. Take slovenske matere so izgubljene za nas. Ali bo kaka izjema? Mešan zakon pomeni udarec za primorsko slovenstvo. Razmišljanje o njem nas navdaja z grenkobo...

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod v Ljubljani 12. maja 1927.

Višina barometra 308,8 m

Kraj	Cas	Barom.	Temper.	Rel. vlažn.	Smer vetra in brzine v metrih	Oblačn.	Padavine
Opazovanja							
Ljubljana (dvorec) ...	7. 8. 14. 21.	760,4 761,6 760,0 760,0	45 13,3 10,2 10,2	76 37 55 55	E 2 E 2 SW 6	0 0 3 0	
Maribor ...	8.	765,9	10,0	71	E 4	1	dež 2,0
Zagreb ...		765,7	10,0	71	E 4	1	
Beograd ...		765,9	7,0	63		10	
Sarajevo ...		766,2	6,0	64	ESE 4	10	
Skopje ...		765,5	8,0	75	SE 2	10	dež 0,2
Dubrovnik ...		759,6	11,0	72	NE 8	5	dež 17,0
Prila ...	7.	760,6	11,0	43	NE 12	7	dež 2,0
Praha ...		764,3	3,0	—	SW 2	10	

Solnce vzhaja ob 4.35, zahaja ob 19.18, luna vzhaja ob 14.51, zahaja ob 3.14.

Najvišja temperatura danes v Ljubljani 14,0 C, najnižja 1,7 C.

Dunajska vremenska napoved za petek: Izpremenljivo hladno vreme, deloma dež.

Tržaška vremenska napoved za petek: Lahni vzhodni vetrovi; nebo večinoma jasno; temperatura od 18 do 19 stopinj, morje nekoliko razburkano.

Finale nogometnega prvenstva Slovenije za leto 1926/1927.

Ilirija : Rapid

V nedeljo ob 16. uri na igrišču S. K. Ilirije, Ob vsakem vremenu.

Službena objava Saveza Motoklubova Kraljevine SHS

Na zadnji seji Saveza Motoklubova so bila sprejeta določila, ki se tičejo pokrajinskega in državnega prvenstva. Za prvenstvo Slovenije, kakor tudi za prvenstvo Hrvatske se imajo vršiti po dve tekmi, in sicer ena dirkališna, druga pa cestna dirka. Za prvaka pokrajine (Slovenije oz. Hrvatske) se smatra dotični, ki doseže pri obeh tekmah ene pokrajinske skupni najkrajši čas. Prvaka obeh pokrajin se morata nato udeležiti še ene gorske tekme, ter se smatra prvacom Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev oni, ki doseže na zato določeni gorski tekmi najkrajši čas. Vse dirke, ki so določene za prvenstvo pokrajin morajo biti hitrostne dirke, pri katerih odloča najkrajši čas. Dovoljene pa morajo biti za vse verificirane člane Saveza Motoklubova Kraljevine SHS. Dirkališne tekme, ki so določene za prvenstvo posameznih pokrajin, morajo vsebovati posebno točko za prvenstvo, ki mora obsegati najmanj 10 krogov. Te točke se morajo udeležiti stroji vseh kategorij. Za prvenstvene dirke se imenujeta od Saveza Motoklubova po dva časovnjaka in po dva sodnika. Sodnika sta upravičena v slučaju nerednosti pri prvenstveni dirki isto razveljaviti, nakar seveda odpade prvenstvo za dotično pokrajino in prvenstvo države za dotično leto. Prvaki ostane zmagovalec prejšnjega leta, tako dolgo, dokler se mu državno prvenstvo ne odvzame.

Za leto 1927. se določijo kot prvenstvene pokrajinske dirke, ki pridejo tudi za državno prvenstvo v poštve sledeče prreditve:

a) v Sloveniji:

1. Dirkališna tekma motokluba «Marijbor» na Tezmem pri Mariboru, dne 26. V. 1927.

2. Cestna dirka na 10 km Kluba kolesarjev in motoklistov «Ilirije» na progi Gašče-Medvode dne 19. junija 1927.

b) v Hrvatski:

1. Cestna dirka Samobor-Plješivica-Jasenska-Samobor, katero priredi IHMK. v Zagrebu dne 22. maja 1927.

2. Velika dirkališna dirka v Zagrebu, katero priredi IHMK v Zagrebu dne 7. avgusta 1927.

Pokrajinska prvaka se morata nato udeležiti še gorske tekme. Kot taka je za letošnje prijavljena samo druga ocenjevalna gorska vožnja na Ljubelj, katero priredi Avtomobilski klub Kraljevine SHS, Sekcija Ljubljana, dne 14. avgusta 1927., ki torej odloča v prid onemu pokrajinskemu prvaku, ki pri njej doseže krajši čas. Prvenstvo Slovenije za prvenstvo Hrvatske pa je odprto vsem verificiranim članom Saveza Motoklubova.

Službeno iz LNP. (Iz seje posl. odbora dne 11. V.) Pri današnjih prvenstvenih tekmah vršita rediteljski nadzor na igrišču SK Ilirije Gg. Cimperman in Frece, na igrišču ASK Primorja Gg. Smole in Černe, vsak klub pa postavi po 4 reditelje na običajen način. Blagajniško službo vrši na igrišču SK Ilirije Gg. Mankovec in SK Ilirija na igrišču ASK Primorja Gg. Buljevič in ASK Primorje. — Dne 15. t. m. pri finalu zaprvenstvo LNP in prv. tekmi Svoboda: Panonija vrši blagajniško in rediteljsko službo SK Ilirija, nadzor nad blagajno Gg. Kovač, nadzor nad rediteljsko službo Gg. Lukežič in Malovrh. Gg. odborniki in reditelji morajo biti na mestu ob 14.45. — Tajnik II.

ASK Primorje, nogom. sekcija. Danes, v petek, po tekmi s Slovanom sestane I. in rez. moštva v garderobi. V slučaju deževnega vremena se vrši sestanek po tekmi v gostilni Kačič. Oni, ki so določeni za današnjo tekmo, naj bodo ob 17. v garderobi. — Načelnik.

SK Jadran. Danes ob 20. uri vabim vse tri kapetane: Januša, Gartnerja in Logarja na važen razgovor v Narodno kavarno. Istotam se vrši ob 20. sestanek rezervnega moštva, prisotnost vseh obvezna. — Tajnik.

Prva letošnja prirediteljska motoklistov ljubljanske oblasti se vrši v nedeljo, dne 15. t. m. Ta dan se zberejo motoklisti ob 9.30 na velesejemskem prostoru, odkoder se razvrsti povorka po mestnih ulicah. Vsi motoklisti, tudi nečlani, se uljudno vabijo, da se te prireditve udeležijo, in sicer radi tega, da pregledamo vrste naših sportnikov te panoge, da se medsebojno spoznamo vozači in vozila in da propagiramo sport z motoklisti. Vodstvo prirediteljske je v rukah Motokluba «Ljubljana» (Rešljiva cesta 1), kateremu naj se motoklisti priglase ali pa v nedeljo dne 15. t. m. na licu mesta.

ASK Primorje, kolesarska sekcija priredi 22. t. m. medklubsko kolesarsko cestno dirko za vse klube včlanjene v kotarskem pododboru Ljubljana. Start in cilj je pri km 1.800 na Dunajski cesti (igrišče Primorja). Začetek točno ob 15. uri. — Spored dirke je sledeči: 1. Dirka juniorjev na progi Ljubljana-Domžale in nazaj, km 25. Prvi dirajo in diploma, naslednji štirje kolajne. 2. Glavna dirka na progi Ljubljana-Blagovica in nazaj, km 60. Prvi in drugi darilo in diploma, naslednji trije kolajne. 3. Dirka seniorjev (od 35 let naprej): proga 5 km. Prvi obsek in diploma, naslednja dva obseki. 4. Damska dirka: proga 5 km. Prvi obsek in diploma, naslednji dve obseki. — Za vsako točko je treba plačati za dirkača 10 Din prijavnine, katero sprejema načelnik sekcije ASK Primorja Gg. Franc Brumat dnevno od 13. do 14. v kavarni «Prešeren», ali pa pismeno: Mestni trg 23. Zaključek prijavi 19. t. m. ob 20. uri. Naknadne prijave le proti dvojni prijavnini.

Gospodarstvo

Jugoslavija in svetovna gospodarska konferenca

Pred dnevi smo poročali o velikem uspehu našega strokovnjaka, zagrebškega vseučilišnega profesorja dr. Otona Frančiča, ki je bil kot delegat Jugoslavije na svetovni gospodarski konferenci izvoljen za predsednika komisije za kmetijstvo. Dr. Oton Frančič zavzema glede gospodarskih problemov Evrope zelo zanimivo stališče, ki bazira v glavnem na naslednjih mislih:

Jugoslavija je vseskozi agrarna država; 87 % njenega prebivalstva se bavi s kmetijstvom. Pet osmin našega izvoza izvira iz kmetijske produkcije. Celotna osnova našega gospodarskega življenja in glavna naloga našega zakonodajstva ter naše uprave mora biti negovanje, zaščita in pospeševanje kmetijstva. Čeprav je pri nas pojem gospodarske solidarnosti močno razvit in se nobena gospodarska panoga ne protežira enostransko, vendar prevladujejo v našem gospodarstvu agrarni interesi.

Izkazalo se je, da gospodarska avtarkcija ni izvedljiva posebno v času racionalizacije produkcije. Pritisk prekomorske konkurence sili Evropo, da se poslužuje metod, ki omogočajo pocenitev in povečanje produkcije. Glede na strukturne izpremembe v evropskem gospodarstvu (središče svetovnega gospodarstva se je premaknilo v Severno Ameriko), je Evropa prisiljena dvigniti kmetijsko produkcijo, kajti le s povečanjem kmetijske produkcije (in s tem konzumne moči) bo Evropa lahko konzumirala ono presežek svoje produkcije, katerega je morala dosedaj izvažati. Ozdravljenje evropskega gospodarstva bo torej mogoče doseči le tedaj, če bo uspešno povečati konzumno moč kmetijskih slojev prebivalstva.

Konkurenca Amerike postaja vedno občutljiva. Ameriški farmerji zahtevajo od vlade, da se osnuje fond v znesku 250 milijonov dolarjev za reguliranje cen žita. Farmerji Zedinjenih držav, Kanade in Avstralije so se združili, da v svoj prid regulirajo cene žita. Produktivne metode v teh deželah omogočajo tamošnjim producentom, da izvažajo v Evropo po cenah, ki niti ne krijejo produktivnih stroškov v Evropi. Dokler bo moral evropski producent prodajati svoje žito po teh cenah, ne bo mogoče dvigniti njegove konzumne moči, nasprotno njegova konzuma moč se bo zmanjšala, in s tem bodo nastale še večje težkoče v evropskem gospodarstvu.

Najenostavnejša rešitev tega problema bi bila ta, da se Evropa emancipira od uvoza prekomorskih kmetijskih proizvodov. Pri polno zaposlenem kmetijstvu bi se dvignila njegova konzuma moč; evropska industrija pa bi z lahkoto našla oddaljene možnosti za svoje proizvode. Glede na gori označene težkoče bi bilo mogoče doseči ta cilj, če se gospodarsko združijo posamezne države. Z jugoslovenskega stališča je glede zblizanja misliti na Češkoslovaško in Avstrijo. Naši najvažnejši izvozni predmeti, žito in živila, bi se lahko izvažali izključno v ti dve državi, katerih potreba celo presega naš presežek v teh proizvodih.

Če bi bilo naši državi mogoče izvažati te predmete po primernih cenah, tedaj bi mogla Jugoslavija tema dvema državam nuditi znatno večjo možnost izvoza v našo državo. Seveda bi morala v tem primeru Jugoslavija znižati carine za uvoz industrijskih proizvodov iz Češkoslovaške in Avstrije. Če primerjamo škodo, katero bi povzročili večji uvoz industrijskih proizvodov, z dobičkom, ki bi nastal za naše celotno gospodarstvo zaradi večjega izvoza po ugodnejših cenah, tedaj ne more biti dvoma, katero smer naj zavzame naša gospodarska politika, ki je navzlic različnim peripetijam ostala na realnih tleh in ni poznala sentimentalnosti.

— **Licenciranje bikov - plemenjakov.** V smislu zakona o povzditvi govedorej morajo vsi živinorejci v ljubljanskem mestnem okolišu naznaniti pismeno ali ustno v mestnem gospodarskem uradu (Mestni trg 27/I.) najkasneje do 20. t. m. svoje biko, ki jih nameravajo uporabljati za plemenitev tujih krav in telic. Pismena, s kolkom za 5 Din opremljena naznanila morajo vsebovati ime, priimek in bivališče bikovega lastnika, popis in pasmo naznanjenega bika ter napoved o eventualnem licenciranju (datum in številko izdane dopustnice). Vse te, mestnemu gospodarskemu uradu naznanjene biko bo v najkrajšem času pregledala posebna, po velikem županu potrjena licenčna komisija, ki bo lastnikom najboljših pripoznatih bikov razdelila podporo, ki bo v to svrhu določena. Čas in kraj licenciranja kakor tudi pogoje o nagradi in licenčni našt se bodo naznanili prigašenim živinorejcem pozneje, in to pismenim putem.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (12. t. m.) Pšenica: baška, Tisa, 76 kg, 3 vagoni 322,50; sremska, 75 kg, 3 vagoni 310; srbijanska, 73—74 kg 280. Oves: sremski, 1 vagon 215. Turšičica: baška, 15 vagonov 168—170; baška, okrogla, 15 vagonov 177,50; baška, za julij, pariteta Stari Bečej, 20 vagonov 178; baška, bela, 2—3 %, 1 vag. 172,50; baška, 7 vagonov 165 — 166. Moka: baška, 45, 5 vagonov 450 — 460; beška, 45, 1 vagon 455; baška, 42, 2 vagona 420—422,50; baška, 45, 1 vagon 390; baška, 45, 1 vagon 370; baška, 47, 1 vagon 310. Tendence neopremljena.

Dunajska borza za kmetijske produkte (11. t. m.) Nazadnjačen tendence na ameriških terminskih borzih je povzročila, da se je ustavilo nadaljnje dvigovanje cen. Pri zmanjšanjem nametu so ostale cene neizpremenjene. Uradno notirajo vključno blagovnoprometni davek brez carine: pšenica: domača 44,50 — 45, madžarska Tisa (79/80 kg) 50,50 — 51; rž: domača 43 — 43,50, madžarska 42,25 — 42,50; ječmen: pivovarniški I. 38 — 41; turšičica: 25 — 28; oves: domači 35 — 35,25 nominalno.

— **Rekordno stanje vlog pri Poštni hranilnici.** Kakor znano, se je koncem preteklega leta v zvezi z likvidnostjo na denarnem tržišču znatno dvignilo stanje vlog pri Poštni hranilnici. V drugi polovici I. 1926. je naraslo od 288,4 (31. junija 1926) na 368,2 milijona Din (31. decembra 1926). V januarju in februarju se je zmanjšalo le za nekaj milijonov, medtem ko je v mesecu marcu nazadovalo na 333,5 milijona Din. Koncem aprila pa je ponovno naraslo in doseglo 370,3 milijona Din. Stanje čekovnih računov je bilo koncem aprila naslednje: Ljubljana 4559, Zagreb 4457, Sarajevo 2615 in Beograd 2389.

— **Novi veterinarski zakonski projekt.** Veterinarski svet, ki je te dni zasedal v Beogradu, je proučil tri važne zakonske načrte, in sicer zakon o pobujanju živalskih bolezni, zakon o veterinarskih fondih in zakon o epidemioloških dodatkih. Po zaključku posvetovanj so bili člani sprejeti od ministrstva za kmetijstvo in vode.

— **Pokusna saditev različnih vrst hmelja v Vojvodini.** Ministrstvo za kmetijstvo in vode je dalo novosadskemu Udrženju hmeljarjev na razpolago 110 sadik hmelja iz Češkoslovaške, Nemčije in Anglije (22 različnih vrst). Te sadike bodo vsajene na posestvih predsednika udruženja G. Gericha in njegovega namestnika G. Popovića, da se prouči, katera vrsta hmelja najbolje odgovarja tamošnjemu podneblju in tamošnji zemlji.

— **Nameravane povišanje agrarnih carin v Nemčiji.** Nemški minister za prehrano Schiele je te dni izjavil, da mora Nemčija zaščititi lastno agrarno produkcijo. Zato bo v ministrskem svetu predlagal povišanje carine na žito, moko, sladkor in uvedbo carine na zmazano meso in krompir.

— **Mednarodna žitna konferenca v Rimu.** Pretekli teden je bila v Rimu zaključena mednarodna žitna konferenca, katere se je udeležilo večje število evropskih držav, predvsem onih, ki so v produkciji žita pasivne. Razpravljalo se je predvsem o ukrepih za povečanje žitne produkcije v Evropi. Večina evropskih držav je navezana na uvoz žita. Leta 1926. je Evropa producirala 16 milijonov ton pšenice, vendar bo morala uvoziti najmanj 21 milijonov ton. Vse evropske vlade morajo z vsemi razpoložljivimi sredstvi pospeševati produkcijo žita (z subvencijami, ceninami posojili itd.), da se zmanjša ta deficit v produkciji žita v Evropi. Posameznim evropskim državam (Franciji, Italiji, Avstriji, Švedski in Španiji) je z uporabo oplemenjenih semen in umetnih gnojil v zadnjih letih že uspešno znatno dvignili žetveni donos na hektar.

— **Finančna moč Zedinjenih držav Severne Amerike.** Še tik pred vojno so dolgovi Zedinjenih držav znatno presežali njene terjatve. Leta 1900 so investicije Zedinjenih držav v inozemstvu znašale 0,5, dolgovi 7 milijard Din. Do leta 1913. so investicije narasle na 2,5 milijarde dolarjev, medtem ko so dolgovi ostali neizpremenjeni. Čisti dolg Amerike v inozemstvu, predvsem v Evropi, je torej znašal pred vojno okroglo 5,5 milijarde dolarjev. V teku štirih vojnih let pa so Zedinjene države postale največji upnik sveta. Antantne države so se med vojno zadolžile v Ameriki za 12 milijard dolarjev. Ena četrtina te vsote se je krila s predvojnimi terjatvami Evrope v Ameriki (s predvojnimi ameriški obligacijami, ki so se nahajale v Evropi). Zadolženost Evrope v Ameriki pa je posebno naraslo v letih po vojni. Danes dolguje cel svet Zedinjenim državam nič manj kakor 25 milijard dolarjev (1420 milijard Din). Največji evropski dolžniki Amerike so danes Anglija, Francija in Italija. — Narodno premoženje Amerike je v zadnjih letih ogromno naraslo. Samo hranilne vloge so narasle do I. 1925. na 23,8 milijard dolarjev, državni notranji dolg pa se je od I. 1919. zmanjšal od 25,5 na 19,6 milijard dolarjev. Davki so bili že opetovano znižani, navzlic temu pa kažejo državne finance vsako leto več stotimilijonski suficit. Vrednost narodne produkcije se je od I. 1921. povečala za 50 % in dosegla vrednost 60 milijard dolarjev. Če bodo evropske države še dalje vodile brezmiselni medsebojni gospodarski boj, potem bo Evropa v kratkem postala kolonija Zedinjenih držav.

Borze

12. maja

LJUBLJANA. (Prva številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupijski zaključki.) Vrednote: investicijsko 84,50—85,50. Vojna škoda 339—339,50 (339), zastavni in komuna. Kranjske 20—22, Celjska posojil. 195 — 197, Ljubljanska kreditna 150 — 0, Merkantilna 99 — 100, Prašedionna 850 — 0, Kreditni zavod 100 — 170, Trbovlje 0—502, Veveče 140—0, Stavbna 55—65, Šešir 104 — 0. — Blago: Tendence za les neizpremenjena za deželne pridelke čvrsta. Zaključenih 6 vagonov lesa.

ZAGREB. Vojna škoda nespremenjena; kasa se je zaključila po 339,50 in za junij po 342. — Na deviznem tržišču je bila Italija malo slabša. Začela se je trgovati po 308, proti koncu pa je popustila na 307,75. V drugih deviznih tečajih ni bilo pomembnejših sprememb. Notirane se devize: Dunaj 800,5 — 803,5, Berlin 1349,5 — 1352,5, Italija 306,94 — 308,94, London 276,3 — 277,1, Newyork ček 56,75 — 56,95, Pariz 222,375 do 224,375, Praga 168,3 — 169,1, Švica 1094 do 1097; valute: lire 302,5 — 304,5; efekti: bančni: Eskomplna 96,5 — 98, Poljo 16 — 16,1, Hipo 61 — 61,5, Jugo 93 do 95, Ljubljanska kreditna 150 — 152, Obrtna 41 — 44, Prašedionna 850 — 860; industrijski: Drava 800 — 605, Dubrovačka 416 do 420, Sečerača Osiček 480 — 485, Gutmann 290 — 300, Slaveks 111 — 140, Slavonija 26,5 do 28, Trbovlje 490 — 505, Union 300—305, Veveče 138 — 142,5, Danica 170 — 190; žravn: Vojna škoda prompna 339 — 339,5, kasa 339 — 339,5, za maj 339,5 — 341, za junij 342 — 343, za julij 344 — 345, investicijsko 84,5 — 85,5, agrarne 51 — 51,5.

BEograd. Devize: Dunaj 800,5 do 803,5, Berlin 1349 — 1352, Bruselj 792,5 do 795,5, Budimpešta 922,5 — 965,5, Bukarešta 35,75 — 36,25, Italija 307,7 — 309,7, London 276,3 — 277,1, Newyork 56,74 — 56,94, Pariz 222,8 — 224,8, Praga 168,3 — 169,1, Sofija 40,75 — 41,25, Švica 1094 — 1097.

CURih. Beograd 9,135, Newyork 519 in petnaest šeststotink, London 25,26 in tri osminke, Pariz 20,875, Milan 28,275, Praga 15,995, Budimpešta 90,60, Bukarešta 3,29, Sofija 3,75, Varšava 58,070, Dunaj 73,15.

TRST. Devize: Beograd 32,1250 do 32,6250, Dunaj 254,50 — 264,50, Praga 54,35 do 54,85, Pariz 71,85 — 72,35, London 89,44 do 89,74, Newyork 18,9650 — 18,4650, Curih 363,50 — 367,50, Budimpešta 317 — 327, Bukarešta 11,30 — 11,80; valute: dinarji 37 do 38, dolarji 18,10 — 18,45.

DUNAJ. Devize: Beograd 12,4650 do 12,5050, Berlin 168,11 — 168,61, Budimpešta 123,71 — 124,01, Bukarešta 4,48 — 4,50, Milan 38,49 — 38,59, Newyork 709,40—711,90, Pariz 27,950 — 27,950, Praga 21,0150 do 21,0950, Sofija 5,10 in sedem osminok do 5,14 in sedem osminok, Varšava 79,19 — 79,60, Curih 136,47 — 136,97; valute: dinarji 12,4450 — 12,5050, dolarji 706,25 — 710,25.

Deviza Beograd na ostalih borzah: v Pragi 69,22, v Berlinu 7,407.

KDOR SKRBI ZA SVOJE ČEVLJE
ta jih čisti
Indian
Pasto

Iz življenja in sveta

Tragedija na Oceanu

Nasprotujoče si vesti. — Eni trdijo, da je Belo ptico pokončal vihar in da sta Nungesser in Coli poginila v valovih; drugi govorijo, da sta letalca zdrava na krovu «Cameronie», s katero pa ni mogoče dobiti zveze. — Amerika je brezupna; njeni letalci se pripravljajo, da odrinejo s «Columbio» v Evropo

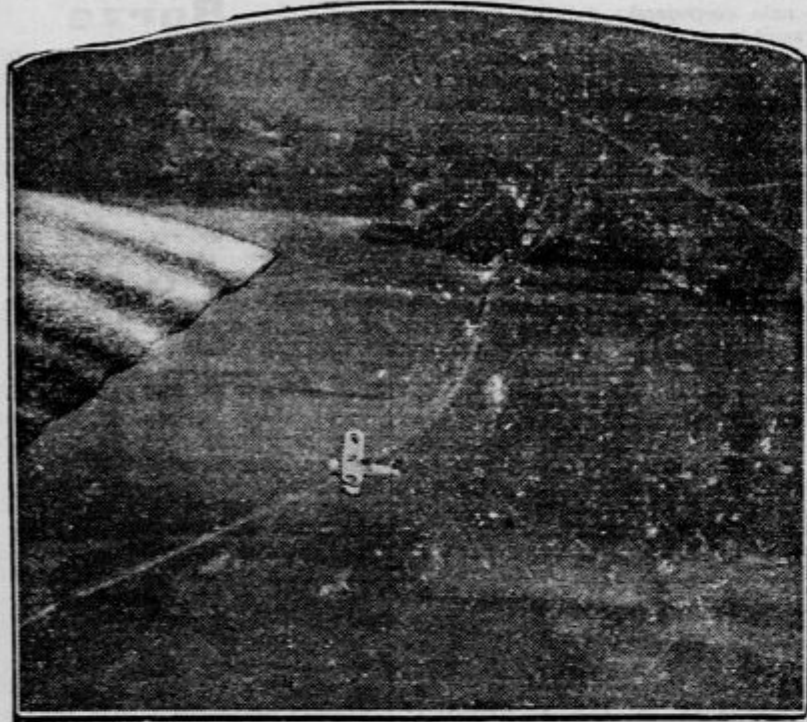
V nasprotju s pričakovanjem francoskega naroda se doslej ni moglo dognati, kaj je doletelo Nungesserja in njegovega tovariša na poletu iz Pariza v New York, 80 ur po njunem odhodu ne more povedati nobena agencija, nobena brezžična postaja, nobeno letalo in noben človek, kaj se je zgodilo z njima. Vse poizvedbe so jalove, razburjenje in potrptost na Francoskem pa stalno narasča.

Nadaljna poizvedovanja

Kljub maloupnim vestem, ki skoraj izključujejo možnost rešitve, poizvedujejo Američani in Francozi dalje, da bi pojasnili zagonetno izginulost «Belo ptice». V Bostonu vrše poizvedovalno službo hidroavijoni, ki prodirajo vedno bolj na odprto morje. Ameriška vlada je poslala na poizvedovanje celo vrsto izvidnih čolnov. Preiskana je obala v širini 100 angleških milj, rezultat je še vedno negativen. Prevladuje tudi sodb, da je iskanje Nungesserja in Colija v ameriškem vodstvu brezpomembno, ker se da iz vsega sklepati, da letalca nista dosegla niti sredine Atlantskega oceana. Francoski generalni konzul javlja iz Kanade, da ni mogoče dobiti v njegovem področju nobene zanesljive vesti o «Beli ptici», čeprav prihajajo v kanadska pristanišča vsak dan parniki, ki so bili v nedeljo na Atlantiku ter so vozili v smeri, katero si je izbral Nungesser za svoj polet.

Pogin v nevihti na oceanu

V newyorško pristanišče je dospel potniški parnik «Paris». Reporterji so takoj hiteli h kapitanu in ga povprašali po vremenskih prilikah. Kapitan je opisal nedeljsko vreme zelo pesimistično. Ta dan je divjal nad Atlantikom strahovit vihar z dežjem in točo ter hladnimi vetrovi. Okoli polnoči je nastala v severni smeri bobneča nevihta, ki je bila po sodbi kapitana ladje «Paris» tako silovita, da se ji ne bi moglo upirati nobeno letalo. Nevihta je imela severni pravec in je popolnoma izključila, da bi se bila «Bela ptica» utegnula prebiti skozi vihar in noč. Na morju so bili valovi tako visoki, da je celo ladjam grozil pogin. Potniki so se bali za lastno življenje. Le previdni vozniki se je zahvaliti, da so parniki dospeli v luke. Verjetno je, da je Nungesserja in Colija doletela smrt na odprtem morju, kajti tudi če sta se letalca spustila v vodo, je malo upanja, da bi se mogla s čolničkom, ki jima je bil na razpolago, upirati z uspehom pobesnelemu elementu.

«Bela ptica» ob odietu iz Pariza

Amerika izgubila vsako nado

Ameriške obalne ladje iščejo francoske letalce še vedno v oceanskem vodstvu 52 stopnje. Ker pa ni doslej nobene sledi niti o letalu, niti o Nungesserju in njegovem tovarišu, je začelo v Ameriki prevladovati naziranje, da je usoda aeropilotov «Belo ptice» gotovo zapečaten. Poveljniki ladij, ki so bile poslani na poizvedovalno vožnjo, izjavljajo, da je ves trud brezuspešen, ker je docela nemogoče natančno preiskati velike kompleksne Atlantskega oceana in da so naravnost brezna dne domneve, da bi utegnili francoska letalca še živeti. V najpovolnejšem vremenu bi se bila Nungesser in Coli vzdržala na vodi kvečjemu 48 ur. Ta rok je že danes prekoračen in treba je vsekakor računati s pesimističnimi kombinacijami.

Letalca na «Cameroniji»?

V New Yorku se je v sredo raznesla nekontrolirana in nepotrjena vest, da je francoska letalca rešila ter ju vzela na krov ladje «Cameronie» na visokem morju. S tem parnikom pa ni bilo mogoče dobiti nobene zveze, dasi so napravile radiopostaje vse tozadevne poskuse. Podoba je, da je vest o «Cameroniji» samo zadnje tolažilo preden se bo treba sprijazniti s kruto in neizogibno resnico, naznanjajočo Nungesserjev konec.

«Los Angeles» na poizvedovanju

Od četrtka zjutraj so Američani razširili poizvedovalno službo za francoskimi letalci na popolnoma odprto morje Atlantskega oceana. Poslali so iz pristanišč hidroplane, torpedovke in velikanško križarko Zeppelinovega tipa «Los Angeles». Zračna ladja je zapustila lpo v ranih jutranjih urah. Poslala pa ni še nobenega poročila. Atlantik je pokrit z debelo meglo in iskanje je zelo oteženo.

Polet Američanov iz Newyorka v Pariz

Francoska javnost, ki je silno nervozna in nepopisno razburjena radi nezvestnosti, kakšna usoda je doletela «Belo ptico», zelo neprijateljski spremlja vesti o poletu ameriških letalcev Berthaudu in Chamberlainu, ki hočeta zapustiti New York in leteti v Pariz. Ameriški poslanik v Parizu je sporočil washingtonski vladi svoje pomisleke in je prosil, naj bi Američani polet vsaj za nekaj časa odgodili, da preprečijo morebitne obupno-sovražne demonstracije.

cije. Kljub temu pa sta izjavila ameriška letalca, da ne moreta več odlagati svojega poleta. Mesto v četrtek, 12. maja nastopi «Columbia» vožnja v Pariz v soboto 14. maja. Letalo bo vodil pilot Chamberlain, startal pa bo samo v lepem vremenu. V tolažbo Francozom je Chamberlain izjavil, da bi bil svoj polet opustil, če bi bila Nungesser in Coli dospela na cilj. Izrazil je tudi upanje, da bo zagonetna usoda «Belo ptice» najdelj do sobote pojasnjena.

Kopališče Jáchymov, kraj sestanka Male antante

V neposredni bližini slovitih vrelcev v Karlovih Varih, v zračni črti jedva 15 km severozapadno od tega kraja je pred par leti zaslovelo danes svetovnoznano kopališče Jáchymov. Jáchymov je državno kopališče češkoslovaške republike, L. 1898, se je posrečilo francoskemu fiziku Curieju in njegovi soprogi Mme Curie odkriti v dozdnevno malovredni uranovi rudi nov element. Ta element je imel posebno svojstvo, da je izžareval dotlej neznane žarke. Po latinskem imenu žarkov (radius) je dobila prvina svoje ime.

Radij je povzročil v moderni fiziki in kemiji cel prevrat in je dal medicini v roke nove možnosti za pobijanje raka, belokrvnosti in sličnih bolezni. In tako se je zgodilo, da je iz že propadlega Jáchymova l. 1911. jelo nastajati novo moderno kopališče in zdravilišče, ki danes nima para na svetu. Vrednost kraja se je posebno povzdignila z gradnjo Radium-Palacehotela, ki meji na državno tvornico za pridobivanje radija; leta 1921. se je tema zgradbama pridružila še ena naprava, paviljon za lečenje bolnikov z radijem.

Jáchymov leži v romantični pokrajini. Obdajajo ga gozdovi, ki nudijo zdraviliškemu gostom krasne izprehode ter vse možnosti okrepila in odpočitka. Najvažnejši hoteli v Jáchymovu so državna last; izključeno je torej odiranje tujecev, vsak nered in slehera nepravilnost. Centralni Radium-Palacehotel ima 250 sob s 300 posteljami, ki so opremljene z vsem komfortom in deloma naravnost luksurijsno. Cela vrsta sob ima lastne kopalnice, telefon za lokalni in medkrajevni promet itd. Zdraviliški oddelki hotela šteje 24 celic za radio-kopelji, emanatorij za inhalacije radija in še celo vrsto sličnih naprav. Kopališče je posebno priporočljivo za revmatična obolenja in za živčne bolezni, leči ishias, nevralgije, skle-rozo, kožne bolezni in njih posledice. Razume se, da je za zabavo ravno tako preskrbljeno kakor za mir in ta vsestranstvo daje Jáchymovu baš čar svetovnega zdravilišča.

Operacija z godbo

Dandanašnje operacije se vrše na ta način, da zdravniki omamijo bolnika s kloroformom. Del telesa, s katerim ima opraviti kirurški nož, se s pomočjo anestezije omami in otopi tako, da ne čuti nobene boli. Zdravniška znanost je prišla že tako daleč, da pacient pri operaciji slepiča ne čuti nobenih bolečin. Če pa je pacient samo omamljen z lokalno anestezijo in ni kloroformiran, je razumljivo, da se razburja ter da čuti neke bolečine.

Ameriški zdravniki, vrlo praktični ljudje, so upoštevali vse te možnosti, prišli na dobro idejo. Nedavno je doktor Bunsen izvedel delikatno operacijo. Živčno oslabelel pacient je odklonil kloroform, pristal pa na lokalno anestezijo. Da odvrne bolnika od pozornosti na bolečine, je dr. Bunsen položil operirancu slušalke radija, skozi katere so prihajali glasovi jazz-bandu in charlestona. S tem je bila pozornost bolnika osredotočena na drugo stvar in operacija se je izvršila v redu.

Še dobre tri tedne

imaš časa, da kupiš birmancu lepo obleko, ki jo dobiš najceneje in zelo fino izdelano pri trdki DRAGO SCHWAB, Ljubljana, Dvorni trg.

nam, so ji bile ure štete ... Globoka sušica ... habe gehabt ...

Vsi pogovori so hiteli ob periferiji smrti ... Še ne dožito življenje je spoznalo ničevost vsega in imelo samo en smoter: revolver ... Pa smo ljudje okrutni in ne znamo družega kakor trpeti in roditi trpljenje ... Ni ji bilo dano, da bi čutila na senci svojo lastno kri, ki je vodila njeno usodo, ni ji bilo dano, da bi ta topla kri poslednjič objela njeno telo v sladkem trepetu ...

Ne, nočem v sentimentalnost, ampak povedati hočem, da je v tem njenem «habe gehabt» več globine nego v vseh rekih življenjske modrosti in v vsej energiji, ki jo hlina naš čas ...

Pride človek, ki je preživel dobro in zlo — pride in ve, da je njegovega življenja konec ... Čeprav sreča na vsakem koraku zaljubljen parček, čeprav zveni v vsaki senci vzdih poljuba — to sklepa ne izpremeni ... Habe gehabt ...

Štirinajst dni bo, ko se je pomikal mimo svojih oken tih spreved. Krsta, štiri ženske, stare in že odpravljene za ta svet in moj znanec doktor ... Brez sijaja, brez solza je stopala v mir ona, ki je bila že prošlost ...

Jackie Coogan
FANAMET-FILM

Popolnoma novo! Prvič v Ljubljani!
Veliki senzacionalni spored!

Jackie Coogan

v svojem najnovejšem in dosedaj najboljšem veselem filmu

«VELETRGOVEC JACKIE»

Hitite, da ne zamudite! Preskrbite si pravočasno vstopnico, da vidite Vašega srčnega prijatelja Jackieja v salonski obleki in v različnih komičnih situacijah! Jackie kot zaščitnik zaljubljenih — Jackie kot veletrgovec, — Jackie kot «Brautführer», — Veselo! — Zabavno! — Smešno!

„Avto št. 13“

Nova burka! — Nov smeh! — Nove senzacije! — Richard Fix! Richard Fix! Richard Fix!

Danes! Danes! Danes! Danes!

Ob: 4., pol 6., pol 8. in 9.

ELITNI KINO MATICA

najudobnejši kino v Ljubljani. — Sredina mesta. — Telefon 2124.

Poplava v Ameriki

Pogled iz aeroplana na mesto Greenville (država Mississippi) in okolico, ki je, kakor daleč sega oko, poplavljen od narasle reke.

Poročene žene in državna služba

V angleškem parlamentu so imeli nedavno zanimivo debato o vprašanju, če se sme ženska, ki je v državni službi, poročiti, ali ne. Diskusija je nastala povodom predloga poslanca Newmana, ki je zahteval, da parlament ukine odpuščanje žensk iz državne službe, kadar se poroče. Zbornica je predlog zavrnila, ker se je javnost izrekla zoper to. Zato je imenovan poslanec spustil dolg govor, v katerem je dokazoval, da poroka ne predstavlja takega zločina, ki bi se moral kaznovati s tem, da se ženska vrže iz državne službe. Seveda je naletel Newman pri svojih parlamentarnih tovarših na odpor in poslanci so se z njegovim govorom prijetno zabavali.

Za Newmanov predlog se je močno zavzel poslanica lady Astorova, ki je hotela s svojimi argumenti dokazati, da večina londonskih poslancev nima prav. Njen govor je bil zelo oster in izživajoč. Dejala je: «Žena je zmožna vsako leto roditi dvojčke in opravljati poslaniško službo bolje kot marsikateri narodni poslanec. Toda dokler je žena možu služkinja ali kuharica, ni nikogar, ki bi hotel dokazovati, da je to za žensko smatno, ker je njena prava naloga materinstvo. Stvarno povedano je res neprijetno, da mora ženska v današnji dobi služiti ter pomagati vzdrževati družino. Toda njen zaslužek je dandanes nujno potreben za prospevanje družine. In vendar se najdejo še moške — in še celo mnogi jih je — ki pravijo, da pristojni samo poklic gospodinjte. Ta tip moškega gotovo ni tip moža, ki ga mora žena spoštovati in ceniti. Taki moške so navadno zakonska nadloga in so ženi samo v breme. Instinkt veli ženi, da mora posvečati svoje sile v prvi

vrsti domačemu ognjišču, treba pa je misliti i na to, da se najdejo tudi med ženskami izjeme, ki nimajo smisla za gospodinjstvo, kakor je najti med moškimi vedno takih mož, ki nimajo smisla za družino. Na koncu je lady povdarila, da je treba prepustiti individualni sodbi žensk samih, kaj jim je ljube ter spoštovati njihovo odločitev za domače ognjišče prav tako kakor njihovo voljo do službe, seveda samo v tistih primerih, kjer služi žena zgolj v ta namen, da podpira dom.»

Po dolgem govoru lady Astorove je dobil besedo še neki poslanec, ki je odločno povdaril, da je edini naravni poklic žene materinstvo, ki se ne da uvrstiti v noben 8urni delavnik in ki ne trpi nobenega postranskega poklica poleg sebe. Ta poslanec je še dodal, da bi sprejete Newmanovega predloga v angleškem parlamentu rodilo zelo slabe posledice. Če bi zbornica uzakonila predlog, katerega zagovarja tudi lady Astorova, bi se silno pomnožila armada moških zajedalcev, ki bi se ženili samo zato, da bi njih in svojo družino vzdrževale žene s svojim zaslužkom.

Koliko je vredna žena

Rešitev tega ne baš preprostega vprašanja se je posrečila višjemu angleškemu sodniku Hevardu od Buryn. Sodnik je vodil razpravo, v kateri se je obravnavala zahteva zakonskega moža, ki je prosil, da mu sodišče razvede zakon. Povod k tožbi je dala žena, ki je posvečala preveč pozornosti svojemu hišnemu prijatelju. Oškodovani mož je zahteval poleg ločitve tudi denarno odškodnino v znesku 200 funtov sterlingov. Žena pa ni hotela priznati, da ima kaj denarja in je zahtevala, da se omeni, koliko je vredna ona sama.

To poglavje je bilo zelo delikatno, toda premeteni sodnik mu je vendarle prišel v okom. Razsodil je tako-le: «Ker ni sodišča, ki bi utegnilo določiti končno takso, določam na podlagi zanesljivosti mojih oči vrednost žene sam in izjavljam, da jo cenim na 2 šilinga in 6 penc (prilčno 30 Din.)» Ne vemo, če imajo žene v očeh vseh sodnikov samo toliko ceno, nadejamo se pa, da se vsaj naši sodniki z angleškim tovarišem ne skladajo v tej nizki ceni.

× Strašen umor v Londonu. Londonsko javnost je te dni razburil strašen kriminalen zločin. V največji priljubljeni v Charlie-Crossu, je našel neki snajlec čevljev potrdilo o oddani priljigi, ter je listek oddal službojujočemu uradniku. Listek se je glasil na nov kovček, katerega je oddal v garderobi neki 35letni mož. Uradnik je poklical oblast ter je dal kovček odpreti. Pogled na njegovo vsebino je bil grozen. Ko so ga odprli so našli v njem v rjavkast papir zavite kose razsekane ženskega trupla, katerega je oddal zločinec v garderobo pred 3 tedni. Dogodek je angleško javnost silno razburil, storilca pa oblast doslej še ni izsledila.

Darujemo za spomenik
kralja Petra Osvoboditelja!

Ost:

Habe gehabt...

(Nekrolog.)

V tem mesecu, ko se zdi ljudem, da življenski sokovi hitreje polijejo, se je pod dobrim tednom dni zasturila v sobi nekega tukajšnjega hotela filmska igralka Marija Vajda ... z lizolom ... Tako pravi suha časopisna ugotovitev, kakršnih čitamo vsak dan nebroj. In vendar je ta primer svojevredno tragičen in lik Marije Vajde zasluži vsaj to, da ji privoščimo dobro besedo ...

Jaz je nisem poznal niti nisem slišal o nji ... samo časopisno beležko sem čital ... Pa je hotelo čudno naključje, da sva imela z Marijo Vajda skupnega znanca in da je bil ta moj znanec njen poslednji znanec, tovariš in spremljevalec ... In on mi je povedal vse to. Ni mnogo — še nad tem, kar je, visi koprena zagonetnosti, ki se ne bo nikoli dvignila, zakaj smrt je vse zavila v svoj molk.

Pred tremi, štirimi tedni je prišla v Ljubljano ... Visoka, sloka, nenavadna se je sprehajala po tivolskih drevo-redih. Vsa tuja za Ljubljano, kjer se vsi poznamo in takoj pogruntamo tuje per-

je. Vselej sama, zamišljena, s pogledom obrnjenim vase. Tako jo je spoznal moj znanec doktor. Od tistega dne sta delila samotno, skupaj hodila, skupaj molčala ... Le tu pa tam je sredi ritma korakov izpregovorila Mary ... Bili so odsekani stavki; stavki, ko da nekdo iz velikih daljav govori v te tivolske masade, v prvo brstje, v šelest mladega gozda ... «Petnajst let je bilo — slabo govorim slovenski ... Kamnik, tam sem rojena ... nato široki svet ... Kariera, film ...» Oči blodiho naokrog in gesta govori ... Ostra, stereotipna gesta, vedno ista, brezpomembna ...

«Habe gehabt Motoscafo,» pravi «habe gehabt Bankkonto und habe gehabt Auto ...» Vse to je bila njena sijajna usoda ... Ah ne, saj vem, lahko si postavim ves njen roman ... Lepa in sveža, iskana in znana ... Ljubezen ... Konzul neke severne države je njen kavalir ... Mlada je in lepa ... Vredna poželjenja ... Pa teko leta ... habe gehabt ... in konzul jo izda, odveč mu je in oblasti jo kot volhunko prepeljejo preko meje, do nas, kamor spada ... Habe gehabt ... Vse to se je godilo v Napolju, v krasoti, ob morju, sredi večne pomladi ... Ko je prišla izgnana iz življenja in preko meje k

M. Zévaco

Papežinja Favsta

Roman

»Dobro,« je rekel Pardaillan, »Tedad jutri... In zdaj vas vprašam: ali mi hočete storiti uslugo? Izpolniti važno, nujno prošnjo, ki jo imam do vas?«

»Kakšno prošnjo?« se je zavzel Jacques Clément.

»Prošnjo, da odložite svoje dejanje do druge prilike: za dan, morda za dva... kaj vem, za koliko? Vsekako za toliko časa, da opravi sam svoj posel, ki zame ni manj važen, nego je vaš namen za vas...«

»To ni mogoče!« Menili se je stokaje prijel za glavo. »Če pride in mi ukaže... in bi ji moral odgovoriti: ne!«... je zajecjal kakor v deliriju. »Ne, prijatelj! Zahtevajte od mene karkoli, samo tega ne zahtevajte!«

»Jacques Clément!« Pardaillanov glas je bil poln mehko. »Ali je mogoče, da vas prosim zamen? Sina Alice de Lux! Dečka, ki je plakal na pokopališču Nedolžnih otročičev!«

»Tistega, ki ste ga tolažili v njegovi zapuščenosti in ste mu pokazali grob njegove matere!« je bolešno zaihtel menih. »Ne, Pardaillan! To ni mogoče. Ne sme biti, da bi me prosili zamen... vi, edini, ki ste se me usmili v mojem življenju!«

»Tedad mi ustrežete?«

»Doklej naj čakam? Kako bom vedel, da je rok minil?«

»Tega vam ne bom mogel sporočiti. Čakajte, dokler ne boste sami uganili, da je moj posel opravljen.«

»Pardaillan!« Menih je stopil tik pred viteza in mu je ostro pogledal v oči. »Kaj nameravate?« Pa ne da bi hoteli posvariti kralja?«

Vitez je otožno zmajal z glavo.

»Nikakor ne... Daleč mi je do misli, da bi hotel izpreminjati pota usode!«

Jacques Clément se je potolaženo nasmehnil.

»Dobro,« je dejal. »Ustrežem vam. Čakal bom, dokler ne bom videl, da ste opravili... Čakal bom, pa naj mi bo še tako težko in naj me stane še toliko... Z Bogom, Pardaillan!«

144

Podala sta si roke kakor dva človeka, ki se razstajata na veke. Še dolgo potem je vitez pomnil drhteči dotik menihove desnice: dotik roke nesrečnika, ki je vedel, da se poslavlja od vsega, kar je živo in zdravo in svetlo, ter nastopa nepovratno pot v temo in mraz...

»Bog ti bodi milostljiv!« je zamrmral za njim, ko je utihnil poslednji glas njegovih korakov na hodniku...

Drgetaje od zagonetne groznice je stopil Jacques Clément na ulico. Ko pa je hotel oditi svojo pot, se je zdajci utrla izpod vhoda hiše na oni strani človeška senca. Dohitela je mladega moža, položila mu roko na komolec in mu zašepetala na uho:

»Pojdite z menoj!« Marija vas pričakuje...«

Menihu se je zvrtilo. Vse drugo, kar je bilo v njegovi duši, je mahoma propalo, izginilo in utihnilo; ostal je le še žgoči plamen kopnenja... glasila se je le še vsemogočna pesem strasti...

»Marija vas pričakuje!« je ponovila ženska, ki ga je bila ustavila.

Jacques Clément se je obrnil in je šel z njo. Stopal je kakor v sanjah, ne vedoč, kod ga vodi in kam... Naposled se je našel v sobi, ki je bila polna medlečih vonjav. Rdeče zastrta svetiljka je negotovo obsevala stene, prestrte s svilnimi tkaninami. Ena teh zaves se je pravkar zgrnila za njegovo spremljevalko. Jacques Clément je bil sam.

»Marija me pričakuje?« je zamrmral. »Kje je Marija?«

Ni še izrekel besede, ko jo je mahoma zagledal. Stala je pet korakov od njega, vitka in gola kakor rezilo meča. Zdelo se mu je, da vidi marmornat kip, v kakršnih so pogani starodavnosti vpodabljali božanstvo Ljubezni...

»Marija!« je zavpil menih kakor iz uma in razprostrl roke, da bi jo objel. »Oh, vendar že!« Marija!«

Toda zgodilo se je kakor vselej. Njegove roke so zagrabile v praznoto in luč pod stropom je ugasnila.

»Marija!« je hropel Jacques Clément v temi. »Marija, usmili se moje bede!«

Nekje za svilnimi zavesami se je oglasilo kakor srebrni smeh vojvodinje de Montpensier. In to je bilo vse...

Nato pa je zdajci zasijala nova luč. To ni bila več rdeča luč strasti. Bil je višnjevozelencast sij, prepletajoč se z zlatimi prameni, podoben glorioli, s kakršno se obdajajo nadzemeljska bitja. In sredi tega sija je stala veličastna pojava angela... nebeškega sla z

obrazom vojvodinje Marije!...

»Vstani, Jacques Clément!« je izpregovoril angel z glasom, ki se mu ni bilo moči upirati. »Vstani in čuj povelje, ki ti ga pošlje Gospod Bog vojnih trum!« Trenutek, da osvobodiš Francijo Heroda in sveto Cerkev sovražnika, je prišel. Idi v svoj hram, zapri duri in moli na tihem, dokler ne pride k tebi sel, ki ti pokaže pot. Tedaj pa vzemi orožje, ki si ga dobil iz nebes... in pojdi... in stori!... Ne boj se ničesar: vse je ukrenjeno, da se vrneš s pozorišča svojega dejanja v varen kraj... In še to zdej, Jacques Clément: s svojim dejanjem se odkupiš greha... za eno noč!... Od jutrišnjega večera do drugega jutra ti bo dovoljeno, kar ni dovoljeno; smel boš, česar nocoj ne smeš... Jutri zvečer bo Marija tvoja... Idi, Jacques Clément, in stori!«

»Storim!« je zakričal menih, drgetaje od strasti. »Storim, pa da mi je tisti mah propasti v večno pogubljenje! Marija moja... o, česa ne bi storil za to nagrado!«

Nezavesten se je zgrudil na tla...

Ko se je vzdramil, je slonel pred vrati ob mrzlem zidu. Nočna sapa mu je brila obraz. Ozrl se je, prijel se za glavo, kakor bi se vpraševal, ali je pri pameti, in se opotekel proti domu kakor pijan.

»Storim!« je šepetal goreče. »Storim, Marija... zaradi tebe!«

Beseda, ki jo je dal Pardaillanu, je bila pozabljena...

Ko je prišel Crillon v grajsko gostilno, je bila miza v Pardaillanovi sobi že pogrnjena zanj.

»Oho,« je vzkliknil vrli Crillon, »zdi se, da me mislite pogostiti kakor kneza!«

»Nikakor ne,« je dejal Pardaillan. »Zaradi knežje manire si ne bi delal stroškov. Toda naj bo večerja kakršna že, treba jo je jesti. Sediva, dragi gospod.«

Crillon se ni dal siliti. Izkazal se je dobrega jedca, dobrega pivca in zabavnega tovariša. Sredi večerje pa ga je vitez mahoma presenetil z besedami:

»Oh, res... ali že veste, da hočejo umoriti kralja?«

Crillon je odrevenel s kozarcem pred ustnicami ter z grozo izbulil oči v Pardaillana.

»Vraga,« je nadaljeval vitez, »zdelo bi se, da se čudite?«

»Čudim se ne, prijatelj; toda opozoriti vas moram, da bi bila vaša glava v hudi nevarnosti, če bi kdo drugi slišal takšno govorjenje iz vaših ust...«

A. JINKOVEC K. SOSS

SRAJCE · KRAVATE · KLOBUKI
MODNE POTREBŠČINE

D. M. C.
največje skladišče
SARAJEVO
Prestolonasied. Petra 26.

COPIE SCETHE
HINKO
ŠIMENC
LJUBLJANA
KONGRESNI TRG

Auto, radio
žarnice
Slavo Rolar

Brzina - zanesljivost - moč

so vam zagotovljene če kupite

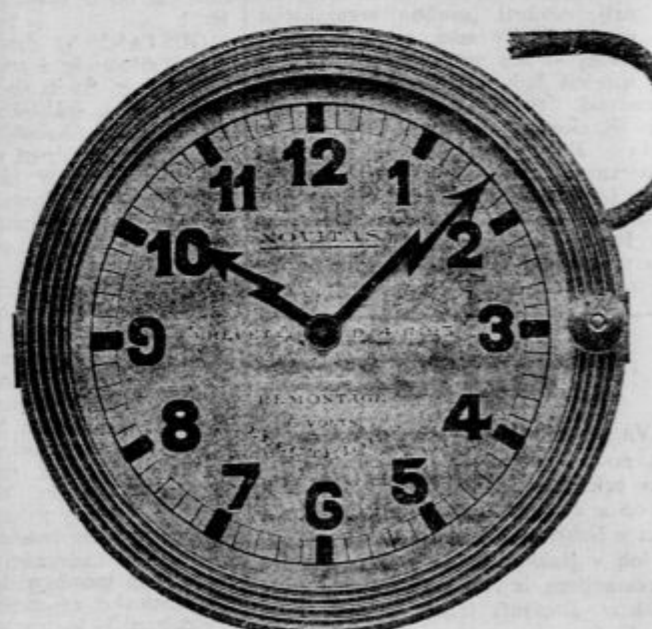
angleško motorno kolo.

Angleška ruba priča sama o svojih vrtilinah. Slava angleških motornih koles je znana po vsem svetu, tako da povsod, kjer rabijo kaj posebno dobrega, zahtevajo angleška motorna kolesa.

Cenik za vsako posamezno vrsto dobite zastonj: The British Cycle- and Motor-Cycle Manufacturers' Union, Coventry, England

Angleški posamezni deli so posebno priporočljivi za konstrukcije motornih koles. Angleški obroči in nadomestni deli so najbolj trpežni in zanesljivi

Električna ura
za automobile in motocikle

6 volt 12 volt

F. Čuden Ljubljana
Prešernova 1

Pojasnilo in priporočilo.

O meni so se razširjale v moji odsotnosti, ko sem kupoval vino, različne neosnovane govorice, ki so brez vsake podlage, in škodujejo mojemu ugledu. Svarim vsakogar, naj ne nasede takim zlobnim klevetam, ker bi si sicer moral poiskati drugo zadoščenja. Leon se prav dobro počuti. Pravkar je odprl vinotoč poleg Okrožnega urada na Miklošičevi cesti. Istotam se točijo pristna štajerska in dolenska vina in dobe topla in mrzla jedila vsak čas. Kavarna in gostilna sta odprti vsak dan že ob 4. uri zjutraj. Kdor je dobre volje, naj me pride obiskat. Cenj. občinstvu in gostom z dežele se toplotno priporočam.

Z velespoštovanjem

LEON POGAČNIK, kavarinar in gostilničar,
Ljubljana, Kolodvorska ulica 29.

Velika tvornica vozov v
Stari Srbiji išče

z vstopom 1. junija

kolarskega mojstra

kateri ima večletno izkušnjo v izdelovanju različnih vozov do najtežjih tipov, posebno pa v izdelavi koles.

Obširne ponudbe z življenjskim opisom ter referencami poslati na Jugomosce, Zagreb. Zrinjski trg 20, pod šifro »Kolarski mojster 11c«.

L. Mikuš
LJUBLJANA, Mostni trg 13
Izdolovatelj dožnikov
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic
Stari dožniki za enov. orodječar.

OCARINJENJE

vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi **RAJKO TURK**, carinski posrednik, Ljubljana, Masarykova cesta 9, nasproti carniarnice. — Revizija pravičnega zaračunavanja carine po meni deklariranega blaga in vse informacije brezplačno.

1 železostrugarja
dva zidarja za jamo
sprejememo.

Ponudbe je vpsolati na vodstvo rudnika v Kočevju.

+

Naš nepozabljeni

Makso Wudler
učitelj celjske mestne osnovne šole

nas je v četrtek, dne 12. maja zjutraj, nenadoma za vedno zapustil.

K večnemu počitku ga bomo spremljali v soboto 14. maja ob 4. popoldne izpred mestne osnovne šole na okoliško pokopališče.

Celje, dne 12. maja 1927.

Rodbina Wudler-Pristovšek

Stečaj.

Direkciji za Poljoprivredni Kredit potreban je direktor, koji po Zakonu o Poljoprivrednom Kreditu mora raspolagati fakultetskom, ekonomsko finansijskom ili poljoprivrednom spremom, a uz to da ima i praktične službe.

Zainteresovana lica imaju najdalje do 4. juna 1927. godine, isposlati na adresu Direkcije za Poljoprivredni Kredit (Palata Jadransko-Podunavske Banke Beograd) molbu sa svojim uslovima o veličini plate i drugim potrebnim dokumentima, zatim svedočanstvo o danu rođenja i zakonitoj bračnoj vezi, uverenje nadležne vlasti o državljanstvu, dotadanjem zanimanju i vladanju; lekarsko uverenje o zdravlju; uverenje nadležne vlasti o regulisanju vojne obaveze.

Direkcija za Poljoprivredni Kredit.

FLY-TOX (Fly-toks)

FLY-FOX (FLAJTOKS) UNIČUJE KOKOŠJE UŠL. NAJBOLJIŠI PREPARAT ZA UNIČEVANJE ŽUŽELK.

ZAHTEVAJTE PROSPEKT.

DOBITE GA V VSEH DROGERIJAH IN BOLJŠIH KOLONIJALNIH TRGOVINAH ALI PRI ZASTOPNIKIH DROGERIJ.

T. Subašić i drug
BEOGRAD,
Knez Mihajlova ulica broj 25.

Ljubljanska kreditna banka

Delniška glavnica
Din 50,000.000—

Rezervni zaklad okoli
Din 10,000.000—

CENTRALA: LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA
PODRUŽNICE:
Brežice, Celje, Crnomelj, Gorica, Kranj, Logatec, Maribor, Metković, Novi Sad, Novo mesto, Prevalje, Ptuj, Rakek, Sarajevo, Slovenjgradec, Split, Trst.

Brzjavni naslov:
Banka Ljubljana
Telefon šte. 261, 413,
502 503 in 504.

se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.